

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ІНСТИТУТ ЗРОШУВАНОВОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА НААН

СЛОВНИК - ДОВІДНИК
З ПЛОДООВОЧІВНИЦТВА:

UHVDP
Український проект
бізнес-розвитку плодоовочівництва

Херсон – 2019

УДК: 631.6:631.67:528.4:631.4

Рекомендовано до друку вченою радою ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» (протокол № 8 від 28.02. 2019 року), вченою радою Інституту зрошуваного землеробства НААН (протокол № 2 від 25.02 2019 року).

Словник – довідник з плодоовочівництва. Науково - методичне видання. Херсон, Вид-во ДВНЗ «ХДАУ», 2019. – 100 с.

Словник-довідник має використовуватись у повсякденній діяльності у сфері плодоовочівництва, при управлінні ґрунтово – земельними ресурсами, проектуванні зрошення, організації та веденні земельно - кадастрових робіт.

Для посадових осіб органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, службовців державних органів агропромислового виробництва, земельних ресурсів, фахівців проектних та землевпорядних організацій, сільгосптоваровиробників, науковців, аспірантів, студентів навчальних закладів відповідного профілю.

Рецензенти:

Базалій В.В. – д.с.-г.н., професор, завідувач кафедри рослинництва, генетики, селекції і насінництва ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет».

Лавриненко Ю.О. – член.-кор. НААН, д.с.-г.н., професор, головний науковий співробітник відділу первинного та елітного насіння Інституту зрошуваного землеробства.

Словник-довідник у сфері плодоовочівництва (зрошення, ґрунти, землекористування, кадастр) видано за підтримки українського проекту бізнес-розвитку плодоовочівництва (UHBDR) (www.uhbdr.org.ua).

© ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», 2019

© Інститут зрошуваного землеробства, 2019

У розробці Рекомендацій взяли участь науковці та фахівці:

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»:

О.В. Морозов, доктор с.-г. наук, професор;

О.В. Аверчев, доктор с.-г. наук, професор;

В.В. Морозов, кандидат с.-г. наук, професор;

А.Н. Керімов, кандидат с.-г. наук, доцент.

Інститут зрошуваного землеробства НААН:

Р.А. Вожегова, доктор с.-г. наук, професор, член-кореспондент НААН;

С.В. Коковіхін, доктор с.-г. наук, професор;

Л.М. Грановська, доктор екон. наук, професор;

М.П. Малярчук, доктор с.-г. наук, ст. науковий співробітник;

П.В. Писаренко, доктор с.-г. наук, ст. науковий співробітник;

І.О. Біднина, кандидат с.-г. наук, ст. науковий співробітник.

В.В. Козирев, кандидат с.-г. наук;

А.В. Томніцький, кандидат с.-г. наук.

ЗМІСТ

Передмова	5	М	65
А	6	Н	66
Б	11	О	67
В	17	П	70
Г	26	Р	73
Ґ	32	С	75
Д	34	Т	82
Е	40	У	84
Є	44	Ф	84
З	44	Х	85
І	57	Ц	86
К	57	Я	86
Л	64	Алфавітний показчик	
		термінів	88

**"Дайте словам вірне тлумачення
і ви звільните світ від половини помилок"**

*Рене Декарт – французький філософ,
математик і фізик XVII століття*

ПЕРЕДМОВА

Розвиток плодоовочівництва в Україні потребує систематизованого зведення даних, що включає якісний та кількісний опис, інформацію про власність, вартість землекористування, з їх еколого – соціально - економічною оцінкою, фізико – географічну характеристику, класифікацію, районування, дані про динаміку урожайності, ступень вивченості. Тому для ефективного розвитку плодоовочівництва існує потреба систематизації інформації.

Сфера плодоовочівництва має власний понятійно-термінологічний апарат, але і використовує термін і поняття сумісних з ними галузей знань і наук (агрономія, землеустрій, ґрунтознавство, меліорація, екологія та ін.). Неоднакове розуміння і тлумачення одних і тих самих термінів при взаємодії різних органів та місцевого самоврядування, сільськогосподарських підприємств, які працюють у сфері овочівництва, садівництва, овочівництва, меліорації, землеустрою, земельного кадастру, оцінки та охорони земель, не лише негативно впливає на хід вирішення окремих питань, але і утруднює та ускладнює реалізацію поставлених завдань у галузі плодоовочівництва.

Цей словник є спробою систематизувати і винести на оцінку громадськості термінологію, вироблену наукою за останні десятиріччя у сфері плодоовочівництва, при управлінні ґрунтово – земельними ресурсами, проектуванні зрошення, організації та веденні земельно - кадастрових робіт. Він розрахований на практичне застосування в умовах ринкової економіки широким колом зацікавлених осіб при організації та веденні «Виноградного кадастру», «Садівного кадастру», «Овочевого кадастру», «Меліоративного кадастру» та ін.

Мета створення цього словника – надати читачеві можливість точніше зорієнтуватися в практичних аспектах регулювання земельно - кадастрових відносин з плодоовочівництва, зрозуміти специфіку й проблематику сфери виноградарства, садівництва, овочівництва, у тому числі в умовах зрошення.

Словник термінів у сфері плодоовочівництва (зрошення, ґрунти, землекористування, кадастр) видано за підтримки українського проекту бізнес-розвитку плодоовочівництва (UHBDR) (www.uhbdr.org.ua).

Ключові слова: багаторічні насадження, виноградарство, садівництво, овочівництво, зрошення, якість ґрунтів, землекористування, кадастр,

Аборигенний виноград - виноград певного району, краю, країни чи регіону, що походить від диких видів чи їх форм, які зростали у цій місцевості.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Автоматизована система державного земельного кадастру – 1) інформаційна система, що містить відомості про правовий режим земель, державну реєстрацію земельних ділянок, кадастрове зонування, кадастрові зйомки, бонітування ґрунтів, економічну оцінку земель, грошову оцінку земельних ділянок, облік кількості та якості земель.

Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах «Про затвердження Тимчасового порядку ведення державного реєстру земель» від 02.07.2003 року №174, Тимчасовий порядок, п.1.2.

2) для ведення державного земельного кадастру створюється автоматизована система, що діє на всій території України. Ведення автоматизованої системи державного земельного кадастру обов'язково здійснюється засобами автоматизованої системи центральним органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів або уповноваженою ним особою.

База даних автоматизованої системи державного земельного кадастру є єдиною на всій території України, включає відомості про територіальні зони, земельні ділянки та інше нерухоме майно, речові права на них та їх обмеження, про суб'єктів цих прав та правостановлюючі документи, а також про кадастрове зонування, кадастрові зйомки, бонітування ґрунтів, економічну та грошову оцінку земель, їх кількісну та якісну характеристики, розподіл між власниками землі та землекористувачами.

Автоматизована система державного земельного кадастру є власністю держави та створюється як модульна структура, що складається із інформаційних підсистем державного земельного кадастру.

Редакція проекту Закону України «Про державний земельний кадастр», запропонована Держцесмагентством.

Аграрні відносини – 1) сукупність суспільних відносин у сільському господарстві, що складаються з приводу права власності на землю, умов надання її землекористувачам, умов виробництва і розподілу додаткового продукту (ренти). Змінюються при переході від однієї суспільно-економічної формації до іншої.

Основи економічної теорії / за науковою ред. проф. Федоренка В.Г. – К.: Алерта, 2005. – 511 с.

Агроландшафт – 1) ландшафт, основу якого становлять сільськогосподарські угіддя та лісові насадження, зокрема, лісосмуги та інші захисні насадження.

Закон України «Про охорону земель» від 189 червня 2003 року № 962-IV, стаття 1.

2) модифіковані антропогенними впливами природні ландшафти (синонім: сільськогосподарський ландшафт).

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник – довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, професора Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Агролісотехнічна меліорація земель передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на забезпечення докорінного поліпшення земель шляхом використання ґрунтозахисних, стокорегулюючих та інших властивостей захисних лісових насаджень. З цією метою формуються такі полі функціональні лісомеліоративні системи, як: площинні (протиерозійні) захисні лісонасадження, що забезпечують захист земель від ерозії, а водних об'єктів від виснаження та замулення шляхом залісення ярів, балок, крутосхилів, пісків та інших деградованих земель, а також прибережних захисних смуг і водоохоронних зон річок та інших водойм; лінійні (полезахисні) лісонасадження, що забезпечують захист від вітрової і водної ерозії та поліпшення ґрунтово – кліматичних умов сільськогосподарських угідь шляхом створення полезахисних і стокорегулюючих лісосмуг.

Закон України «Про меліорацію земель» від 14 січня 2000 року № 1389-XIV, стаття 7.

Агротехнічна меліорація земель передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збільшення потужності та поліпшення агрофізичних властивостей коревмісного шару ґрунтів. З цією метою здійснюються такі заходи, як плантажна оранка, глибоке меліоративне розпушення, щільовання, кротовий аераційний дренаж, піскування, глинування тощо.

Закон України «Про меліорацію земель» від 14 січня 2000 року № 1389-XIV, стаття 7.

Агрохімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення – обов’язкове агрохімічне обстеження ґрунтів з видачею агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки, в якому фіксуються початкові та поточні рівні забезпечення поживними речовинами ґрунтів, рівні їх забруднення токсичними речовинами та радіонуклідами.

Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19 червня 2003 року № 963-IV (963-15).

Агрохімічне обстеження ґрунтів – обов’язкове суцільне обстеження сільськогосподарських угідь з метою державного контролю за зміною показників родючості і забруднення ґрунтів.

Закон України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року № 962-IV, стаття 1.

Агрохімічний паспорт земельної ділянки (поля) – документ, що містить дані щодо агрохімічної характеристики ґрунтів і стану їх забруднення токсичними речовинами та радіонуклідами.

Закон України «Про пестициди і агрохімікати» від 2 березня 1995 року №86/95-ВР, стаття 1.

Адміністративно – територіальна одиниця – область, район, місто, район у місті, селище, село.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР, стаття 1.

Аерація – природне або штучне надходження повітря у будь-яке середовище (воду, ґрунти і т.п.) з метою збільшення в ньому вмісту кисню. Аерація ґрунтів залежить від їхнього механічного складу та структури.

Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Брайон О.В. Екологія. Охорона природи. Словник-довідник. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 550 с.

Ампелографія - наука про сорти, форми та види винограду, їх походження, наукову класифікацію, зовнішні ознаки та біологічні особливості, господарську цінність і вимоги до умов вирощування

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Ампелографічний опис сорту - характеристика основних ознак сорту винограду на підставі вивчення їх за єдиним планом та методикою.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Ампелографічна картка - картка, в яку вносять ампелографічний опис сорту.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Ампелографічна колекція - насадження різноманітних сортів, форм, диких видів винограду, призначене для вивчення та виділення найцінніш із них.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Ампелометрія - розділ ампелографії, що охоплює спеціальні вимірювання кількісних показників частин виноградної рослини, її сортових ознак і визначення ступеня їх варіювання із застосуванням методів біометрії.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Ампелоценоз - угруповання рослин винограду певного сорту чи групи сортів, яке розміщене в оптимальних чи задовільних для його зростання екологічних умовах.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Антропогенне забруднення – забруднення, пов'язане з діяльністю людини.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ - 2000», 2004. – 321 с.

Антропогенний – створений (народжений) людиною (наприклад, антропогенний ландшафт).

Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Брайон О.В. Екологія: Охорона природи. Словник – довідник. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 550 с.

Антропогенне навантаження – комплекс антропогенних чинників, що впливають на стан компонентів біосфери, здоров'я населення.

Концепція екологічного нормування допустимого антропогенного навантаження на ґрунтовий покрив. За ред. д-ра с.-г. наук, професора, академіка НААН С.А. Балюка, д-ра техн. наук, професора, академіка НААН М.І. Ромащенко – К.: Аграрна наука, 2004. – 32 с.

Антропогенний процес – процес, зумовлений діяльністю людини.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ - 2000», 2004. – 321 с.

Антропогенні фактори – різноманітні форми людської діяльності, які змінюють біотичні та абіотичні елементи природи.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ - 2000», 2004. – 321 с.

Ареал – зона поширення: 1) систематичної групи живих організмів (виду, роду і т.д.); 2) певного типу угруповань; 3) подібних умов; 4) подібних об'єктів (населених міст і т.д.).

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ - 2000», 2004. – 321 с.

Ареал ґрунтовий елементарний – площа, зайнята однотипним ґрунтовим утворенням, всередині якої відсутні будь-які ґрунтово-географічні межі. Вони становлять класифікаційні типи ґрунтів (їх розряди, види, родини, різновиди).

Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Брайон О.В. Екологія: Охорона природи. Словник – довідник. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 550 с.

Ареал проблемний – зона поширення проблемної ситуації. Звичайно розрізняють Ареал проблемний з 3-5 градаціями гостроти екологічних і соціально – економічних проблем, що в ньому виникли. Гострота проблеми визначається в балах чи інших натуральних показниках (концентрація, ступінь деградації природного комплексу тощо).

Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Брайон О.В. Екологія: Охорона природи. Словник – довідник. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 550 с.

Аридні умови – посушливі умови.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004. – 321 с.

Б

Багаторічні насадження - 1) сільськогосподарські угіддя, зайняті штучно створеними деревними, чагарниковими або трав'янистими багаторічними насадженнями, здатними давати урожай плодово-ягідної, технічної або лікарської продукції, а також для декоративного оформлення територій.

ГОСТ 26640-85 «Земли. Термины и определения» (СТ СЭВ 4472-84).

2) до багаторічних насаджень відносять: сади, виноградники, ягідники, хмільники, шовковичні насадження, чайні плантації та ін., а також всі багаторічні насадження, розміщені на терасах.

До цих земель належать також землі під деревно-чагарниковою рослинністю, яку вирощують для реалізації квітів (троянд, жасмину та ін.), а також розсадники (за винятком лісових). Площі під дорогами, спорудами, захисними лісосмугами, за винятком лінійних вітроломних насаджень усередині кварталів, виключаються зі складу багаторічних насаджень.

Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№ 6-зем, 6в-зем, 6б-зем, 2-зем)» від 05.11.1998 року №377, Інструкція, розд. II.

Багаторічні рослини - рослини, розвиток яких відбувається понад два вегетаційні періоди.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

База даних - 1) сукупність даних, організованих за певними правилами, що передбачають загальні принципи опису, збереження і маніпулювання даними.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.: За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

2) сукупність даних, числових значень показників, що використовуються для аналізу та розрахунків.

Економічна енциклопедія: У 3 т.Т. 1 / Редкол.: ... Мочерний С.В. (відп. ред) та ін. – К.: Вид. центр «Академія», 2000. – 864 с.

3) упорядкування, комплексний ряд даних.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру. – Київ: ПВКП «Укртуппроект», 1998. – 16 с.

База даних (компіляція даних) - сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі: електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних (комп'ютера) чи інших засобів.

Закон України «Про авторське право і сумісні права» від 23 грудня 1993 року №3792-ХІІ, стаття 1.

Базовий набір геоспросторових даних – стандартизована сукупність загально географічних даних, покладених в основу інтегрування і спільного використання у геоінформаційних системах геоспросторових даних різноманітного походження.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної науково-технічної програми розвитку топографо-геодезичної діяльності та національного картографування на 2003-2010 роки» від 16 січня 2003 року № 37, Державна науково-технічна програма, розділ I. Загальна частина.

Базовий садивний матеріал багаторічних рослин - безвірусні рослини або частини рослин сортів, клонів, отримані від послідовного розмноження вихідного садивного матеріалу і призначені для створення маточних насаджень.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Банк даних – 1) організована і упорядкована певним чином сукупність даних, звід економічної інформації, пристосованої для колективного використання багатьма споживачами. Такі банки даних нині створюються і використовуються за допомогою електронно-обчислювальної техніки та автоматизованих засобів зберігання та передавання інформації.

Економічна енциклопедія: У 3 т. Т. 1 / Редкол.: ... Мочерний С.В. (відп. ред) та ін. – К.: Вид центр «Академія», 2001. – 864 с.

2) інформаційно-довідкова система, що містить накопичену і підтримувану в робочому стані сукупність відомостей (базу даних) і машинних програм, необхідних для розв'язання визначеного набору задач. Банк даних забезпечує інформацією колективи користувачів або дає матеріал для вирішення орієнтованих, зазвичай прогнозних і управлінських завдань. Банк даних, як правило, автоматизований на основі ЕОМ з великим обсягом пам'яті та дисплеями.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.: За ред. д-ра екон. наук, проф.. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

3) сукупність баз даних, а також програмні, мовні й інші засоби, призначені для централізованого нагромадження даних і їхнього використання за допомогою ЕОМ.

Нагаев Р.Т. Недвижимость (Землеустройство, Градостроительство и Экономика). Терминологический словарь. – Казань: Изд.-во ГУП «ПИК» «Идел-Пресс», 2000. – 616 с.

Банк даних генофонду винограду - зібрана та зосереджена інформація про наявність цінних біологічних та господарських ознак у наявних сортів і диких форм винограду.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Бал оцінки земель – 1) бонітування ґрунтів проводиться за 100 бальною шкалою. Вищим балом оцінюються ґрунти з кращими властивостями, які мають найбільшу природну продуктивність.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III, стаття 199.

2) одиниця виміру порівняльної оцінки земель. Приймається переважно від 1 до 100.

Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Шнік Н.Р. Кадастр населених пунктів. – Львів: Новий Світ – 2000, 2005. – 392 с.

Баланс земель – кількісне вираження наявності земель і розподілу їх за категоріями, угіддями, власниками і землекористувачами. Складається баланс

земель для районів (міст), областей, Автономної Республіки Крим і України в цілому на основі відповідних звітів.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник – довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, професора Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Безнасінний сорт винограду - сорт винограду, в ягодах якого зернятко нема зовсім або лише їх зачатки.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Біологічне (біотичне) різноманіття – сукупність усіх видів рослин, тварин і мікроорганізмів, їх угруповань та екосистем у межах території України, її територіальних та внутрішніх морських вод, виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу. Біологічне різноманіття складається з видового, популяційного, ценотичного, генетичного різноманіття. Людина є невід'ємним елементом біологічного різноманіття і поза ним існувати не може.

Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної мережі України на 2000-2015 роки» від 21 вересня 2000 року № 1989-III.

Біосферні заповідники – природоохоронні, науково – дослідні установи міжнародного значення, що створюються з метою збереження в природному стані найбільш типових комплексів біосфери, здійснення фонового екологічного моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів.

Закон України «Про природно – заповідний фонд України» від 16 червня 1992 року № 2456-XII, стаття 17.

Бонітування ґрунтів: 1) порівняльна оцінка якості ґрунтів за їх основними природними властивостями. Які мають сталий характер та суттєво впливають на врожайність сільськогосподарських культур, вирощуваних у конкретних природно – кліматичних умовах. Бонітування ґрунтів проводиться за 100-бальною шкалою. Вищим балом оцінюються ґрунти з кращими властивостями, які мають природну продуктивність.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III, стаття 199.

2) порівняльна оцінка родючості ґрунтів за показниками, які найбільш впливають на врожайність сільськогосподарських культур, а саме: потужність гумусових горизонтів, вміст гумусу в орному шарі, потужність ґрунтового профілю, вміст фракції фізичної глини і мулу в орному шарі, глибина залягання карбонатів кальцію, глейових горизонтів, кислотність ґрунтів, ступень змитості, солонцюватості та засолення.

Кілочко В.М. Удосконалення грошової оцінки земель в Україні. – К.: ТОВ «ЦЗРУ», 2004. – 170 с.

3) спеціалізована класифікація (групування) ґрунтів за ступенем їх придатності для вирощування сільськогосподарських культур.

Справочник по землеустройству. – К.: Урожай, 1983. – 287 с.

Бонітування ґрунтів при здійсненні землеустрою проводиться з метою отримання показників для порівняння оцінки якості ґрунтів за їхніми основними природними властивостями. Дані бонітування ґрунтів використовуються при здійсненні землеустрою з метою розробки комплексу заходів із землеустрою щодо використання та охорони земель, збереження і підвищення родючості ґрунтів.

Закон України «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року № 858-IV, стаття 37.

Ботанічні сади – природоохоронні установи, оголошені з метою збереження, вивчення, акліматизації, розмноження в спеціально створених умовах та ефективного господарського використання рідкісних і типових видів місцевої і світової флори шляхом створення, поповнення та збереження ботанічних колекцій, ведення наукової, навчальної і освітньої роботи. Ботанічні сади загальнодержавного значення є науково-дослідними природоохоронними установами. Ботанічним садам місцевого значення у встановленому порядку може бути надано статус науково-дослідної установи. Ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами вилучаються з господарського використання і надаються ботанічним садам у порядку встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України. На території ботанічних садів забороняється будь-яка діяльність, не пов'язана з виконанням покладених на них завдань і загрожує збереженню колекцій флори. У межах ботанічних

садів для забезпечення необхідного режиму охорони та ефективного використання можуть бути виділені зони:

- експозиційна – її відвідування дозволяється в порядку, що встановлюється адміністрацією ботанічного саду;

- наукова – до складу зони входять колекції, експериментальні ділянки, тощо, на відвідування якої мають право лише співробітники ботанічного саду у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків, а також спеціалісти інших установ з дозволу адміністрації саду;

- заповідна – відвідування її забороняється, крім випадків, коли воно пов'язано з проведенням наукових спостережень.

- адміністративно-господарська.

Зонування території ботанічних садів проводиться відповідно до Положення про ботанічний сад та Проекту організації території ботанічного саду, що розробляється спеціалізованими науковими та проектними установами і затверджується органом, у підпорядкуванні якого перебуває ботанічний сад, за погодженням з: Міністерством охорони навколишнього природного середовища України щодо ботанічних садів загальнодержавного значення; органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України на місцях щодо ботанічних садів місцевого значення.

Закон України «Про природно – заповідний фонд України» від 16 червня 1992 року № 2456-ХІІ.

Буферна зона – 1) включає території, виділені з метою запобігання негативного впливу на заповідну зону господарської діяльності на прилеглих територіях; її режим та порядок створення визначаються відповідно до вимог, встановлених для охоронних зон природних заповідників.

Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 року № 2456-ХІІ, стаття 18.

2) місцевість з природним або частково зміненим станом ландшафту, що оточує найбільш цінні ділянки екологічної мережі та захищає їх від дії зовнішніх факторів природного походження або спричинених діяльністю людини.

Закон України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки» від 21 вересня 2000 року № 1989-III.

В

Вартість земельної ділянки – 1) еквівалент цінності земельної ділянки, виражений у ймовірній сумі грошей, яку може отримати продавець.

Закон України «Про оцінку земель» від 11 грудня 2003 року № 1378-IV, стаття 1.

2) це грошове вираження земельної власності на даний конкретний момент.

Словник термінів // Приватизація земель несільськогосподарського призначення підприємствами України. – 1999. – Вид. 5. – С.85-88.

Вартість землі – 1) міра цінності землі, виражена в грошових одиницях.

Економічний оборот землі в Україні: теорія, методологія і практика / Д.С. Добряк, А.Г. Тихонов, Л.В. Паламарчук. – К.: Урожай, 2004. – 136 с.

2) вартість власності, яка визначена різними методами і дає різні оцінки вартості землі в грошовому виразі.

Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Шнік Н.Р. Кадастр населених пунктів. – Львів: Новий Світ-2000, 2005. – 392 с.

3) вартість земельної власності, яка визначена різними методами і дає оцінку вартості землі в грошовому еквіваленті на певний проміжок часу.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру. – Київ: ПВКП «Укртитупроект», 1998. – 16 с.

Вбиральна здатність ґрунту – здатність ґрунту вбирати та утримувати тверді, рідкі та газоподібні речовини.

ДСТУ 3980-2000. Ґрунти. Фізико-хімія ґрунтів. Терміни та визначення. Держстандарт України., К., 2000.

Ведення бази даних – діяльність щодо оновлення, відновлення та перебудування структури бази даних з метою забезпечення її цілісності, збереженості та ефективності використання.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Ведення державного земельного кадастру – систематизація, зберігання та оновлення документованих відомостей шляхом ведення автоматизованої системи державного земельного кадастру відповідно до закону.

Редакція проекту Закону України «Про державний земельний кадастр», запропонована Держземагенством.

Величина ягоди винограду - один з основних критеріїв класифікації винограду за господарським призначенням; виражається в лінійних (мм), масових (г) та об'ємних (см) одиницях.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Вид винограду - основна таксономічна категорія, що являє собою групу особин чи популяцій, які вільно схрещуються між собою з утворенням плодового потомства й характеризуються спільністю генетичної конституції, морфофізіологічною подібністю, єдністю походження, однаковим географічним ареалом.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Види документації із землеустрою:

- загальнодержавні і регіональні (республіканські) програми використання та охорони земель;
- схеми землеустрою і техніко-економічне обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних утворень;
- проекти землеустрою щодо встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних утворень;
- проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення;
- проекти землеустрою щодо формування земель комунальної власності територіальних громад і проекти розмежування земель державної та комунальної власності населених пунктів;

- проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок;
- проекти землеустрою щодо створення нових та впорядкування існуючих землеволодінь і землекористувань;
- проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь.
- проекти землеустрою щодо впорядкування території населених пунктів;
- робочі проекти землеустрою щодо рекультивації порушених земель, землювання малопродуктивних угідь, захисту земель від ерозії, підтоплення, заболочення, вторинного засолення, висушення, зсувів, ущільнення, закислення, забруднення промисловими та іншими відходами, радіоактивними та хімічними речовинами, покращення сільськогосподарських земель, підвищення родючості ґрунтів;
- технічна документація із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості);
- технічна документація із землеустрою щодо складання документів, що посвідчують право на земельну ділянку;
- спеціальні тематичні карти і атласи стану земель та їх використання.

Законами України та іншими нормативно-правовими актами можуть встановлюватися інші види документації із землеустрою.

Закон України «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року № 858-IV, стаття 25.

Види робі із землеустрою – обстежувальні, вишукувальні, топографо-геодезичні, картографічні, проекти та проектно-вишукувальні роботи, що виконуються з метою складання документації із землеустрою.

Закон України «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року № 858-IV, стаття 1.

Види меліорації земель – залежно від спрямування здійснюваних меліоративних заходів визначаються такі основні види меліорації земель: гідротехнічна, культуртехнічна, хімічна, агротехнічна, агро-лісотехнічна.

Закон України «Про меліорацію земель» від 14 січня 2000 року № 1389-XIV, стаття 3.

Види оцінки земель – залежно від мети та методів проведення оцінка земель поділяється на такі види:

- бонітування ґрунтів;
- економічна оцінка земель;
- грошова оцінка земельних ділянок.

Дані **бонітування ґрунтів** є складовою частиною державного земельного кадастру та є основою для проведення економічної оцінки сільськогосподарських угідь і враховуються при визначенні екологічної придатності ґрунтів для вирощування сільськогосподарських культур, а також втрати сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.

Дані з **економічної** оцінки земель є основою при проведенні нормативної грошової оцінки земельних ділянок, аналізі ефективності використання земель порівняно з іншими природними ресурсами та визначенні економічної придатності земель сільськогосподарського призначення для вирощування сільськогосподарських культур.

Грошова оцінка земельних ділянок залежно від призначення та порядку проведення може бути **нормативною і експертною**.

Нормативна грошова оцінка земельних ділянок використовується для визначення розміру земельного податку, державного мита при міні, спадкуванні та даруванні земельних ділянок згідно із законом, орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, а також при розробці показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Експертна грошова оцінка земельних ділянок та прав на них проводиться з метою визначення вартості об'єкта оцінки. Експертна грошова оцінка земельних ділянок використовується при здійсненні цивільно-правових угод щодо земельних ділянок та прав на них, крім випадків, визначених Законом України «Про оцінку земель», а також іншими законами.

Закон України «Про оцінку земель» від 11 грудня 2003 року № 1378 –IV, стаття 5.

Викид граничнодопустимий (ГДВ), викид гігієнічно допустимий – об'єм (кількість) шкідливої речовини, що потрапляє в навколишнє середовище

за одиницю часу, перевищення якого спричинює виникнення негативних наслідків у довкіллі або загрожує здоров'ю людини.

Мусяєнко М.М., Серебряков В.В., Брайон О.В. Екологія. Охорона природи. Словник-довідник. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 550 с.

Викид економічно допустимий – кількість забруднюваних речовин, при якій шкода від забруднення середовища менша або хоча б дорівнює витратам на запобігання забрудненню. У протилежному випадку спостерігається не виправдана економічна втрата від забруднення середовища.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Використання землі в Україні є платним. Об'єктом плати за землю є земельна ділянка.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III, стаття 206.

Виноградники – багаторічні насадження, створенні для отримання врожаю.

Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№ 6-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем)» від 05.11.1998 року № 377.

Виноградарство - сукупність організаційних і технологічних прийомів розмноження, культивування і збору винограду.

Закон України «Про виноград та виноградне вино» від 16 червня року № 2662-IV, стаття 1.

Вихідний садивний матеріал багаторічних рослин - безвірусні рослини або частини рослин сортів, клонів, створені внаслідок селекційної роботи для подальшого розмноження;

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Вихідні дані – документи, в яких містяться характеристики об'єкта оцінки.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» від 10 вересня 2003 року № 1440, Національний стандарт №1, Загальні питання, п.3.

Відкриті заболочені землі: 1) землі (не зайняті лісовими насадженнями), що частково, тимчасово або постійно затоплюються водою і які в незатопленому стані є вологим, губчастим субстратом; рослинність складається переважно із розкладеного моху та інших рослин.

Наказ Державного комітету статистичним України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№ б-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем)» від 05.11.1998 року №377.

2) невикриті лісом земельні угіддя з надмірно зволуженим верхнім шаром земель, який утворився внаслідок систематичного накопичення у ґрунті стоячої води, через атмосферні опади або підйом рівня ґрунтових вод.

Володін М.О. основи земельного кадастру. Навчальний посібник. – Київ, 2000 – 320 с.

Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом: 1) незабудовані землі, поверхня яких зовсім або майже непокрита будь-якою рослинністю, а саме: кам'янисті місця (землі під голими скелями, зсувами, рінню (галькою, гравієм), піски (включаючи пляжі), яри (лінійна форма рельєфу ерозійного походження глибиною більш як 1 м з відсутнім або слабо сформованим ґрунтовим покривом і виходами на укосах схилу порід або нижніх генетичних горизонтів ґрунту). Інші відкриті землі (мочарі, солончаки).

Наказ Державного комітету статистичним України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№ б-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем)» від 05.11.1998 року №377, Інструкція, розд. II.

2) земельні території, зайняті:

а) кам'янистими місцями – відкритими територіями, поверхня яких представлена голими скелями, зсувами, галькою, щебенем.ю тощо;

б) пісками, відкритими землями без рослинного покриву, в ґрунтах яких, за механічним складом, фракція піску перевищує 90%.

в) ярами – рельєфними утвореннями видовженої лінійної форми, що виникли внаслідок ерозійних процесів, глибина яких не менша 1 м, а бокова поверхня не має ґрунтового покриття або воно незначне;

г) іншими відкритими територіями, до яких відносять, переважним чином, переважним чином, солончаки, мочарі тощо.

Володін М.О. Основи земельного кадастру. Навчальні посібник. – Київ, 2000 – 320 с.

Відновлення ґрунтів – заходи щодо відновлення функцій ґрунтів для передбачу вального використання або захисту людини та навколишнього середовища від небезпек.

ДСТУ ISO 11074-1:2004. Якість ґрунту. Словник термінів. Частина 1. Забруднення та охорона.

Відновлення земель: 1) повернення землям колишньої якості і властивостей родючості, які були порушені минулою діяльністю людини або природними катастрофами.

Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Брайон О.В. Екологія. Охорона природи. Словник-довідник. – К.: «Знання», 2002. – 550 с.

2) повернення землям початкової родючості, порушеної минулою діяльністю людини або природними процесами.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Відновлення природних ресурсів – самовідновлення природних об'єктів і живих організмів, які входять до складу біосфери. Забезпечується цілісністю та ефективним функціонуванням екологічної системи планети. Відновлення природних ресурсів відбувається успішно за умов, коли масштаби і швидкість використання ресурсів не перевищують їхньої здатності до відтворення. Відновлення природних ресурсів здійснюється також за допомогою комплексу заходів і цілеспрямованої господарської діяльності після періоду повного або часткового їх виснаження внаслідок діяльності людини (реінтродукція рослин, відновлення лісів, реакліматизація тварин тощо).

Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Брайон О.В. Екологія. Охорона природи. Словник-довідник. – К.: «Знання», 2002. – 550 с.

Води: 1) земельні ділянки, поверхня яких опинилася під водою природним шляхом або внаслідок утворенням штучних водойм. До земель під водами входять земельні площі, зайняті:

а) річками і струмками – природними водоймами видовженої лінійної форми, що мають стік;

б) каналами, колекторами і канавами – штучними водоймами лінійної форми, що мають стік;

в) озерами, лиманами та прибережними замкнутими водоймами – природними утвореннями, які не мають стоку або він незначний;

г) ставками – штучними водоймами, призначеними для утримання води, площею не більше 1 км²;

г) водосховищами–штучними водоймами, призначеними для постачання питної води, гідроенергетики та господарських потреб, з ємністю більш 1 млн м³.

Водний кодекс України від 6 червня 1995 року № 214/95-ВР;

2) частина національної території, покрита поверхневими водами (природні і штучні водойми), яка обмежена лінією узбережжя (відповідно до Стандартної статистичної класифікації землекористування ЄЕК).

Наказ Державного комітету статистичним України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№ 6-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем)» від 05.11.1998 року №377.

Водний кадастр (державний) – система даних державного обліку вод та визначення наявних для використання водних ресурсів.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та землекористування кадастру. – Київ: ПВКП «Укртиппроєкт», 1998. – 16 с.

Водні ресурси – запаси поверхневих вод і підземними вод якої-небудь території.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Водоохоронна зона: 1) територія з особливими режимом використання земель для створення сприятливого режиму водних об'єктів, попередження їх забруднення, замулення і вичерпання, знищення навколоводних рослин і тварин, а також зменшення коливання стоку вздовж річок, на територіях уздовж морів та навколо озер, водосховищ та інших водойм.

Еталон технічної документації щодо встановлення обмежень і обтяжень у використанні земель сільськогосподарських підприємств – К.: Інститут землеустрою УАНН, 2000. – 41 с.

2) зона вздовж річок, морів та навколо озер, водосховищ, інших водних об'єктів для створення сприятливого режиму, попередження забруднення, засмічення, знищення навколоводних рослин і тварин та зменшення коливань стоку водних об'єктів.

Наказ Державного комітету рибного господарства України «Про затвердження Правил промислового рибальства в басейні Чорного моря» (п.2 Правил) №164 від 08 грудня 1998 року.

3) природоохоронна територія вздовж річок, водосховищ і інших водойм із регульованою господарською діяльністю.

Наказ Державного комітету України по водному господарству «Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення правил охорони водних ресурсів на землях водного фонду, пошкодження водогосподарських споруд».

Вторинна солонцюватість ґрунтів – солонцюватість ґрунтів, яка квиникла внаслідок входження натрію та калію в ґрунтовий збиральний комплекс під час зрошення.

ДСТУ 3866-99 Ґрунти. Класифікація ґрунтів за ступенем вторинної солонцюватості.

Втрати сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва включають втрати сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників, а також втрати, завдані обмеженням у землекористуванні та погіршенням якості земель. Відшкодуванню підлягають втрати сільськогосподарських угідь (ріллі, багаторічних насаджень, перелогів, сінокосів, пасовищ), лісових земель та чагарників як основного засобу виробництва в сільському і лісовому господарстві внаслідок вилучення (викупу) їх для потреб, не пов'язаних із

сільськогосподарським і лісогосподарським виробництвом. Відшкодуванню підлягають також втрати, завдані обмеженням прав власників землі і землекористувачів, у тому числі орендарів, або погіршенням якості угідь внаслідок негативного впливу, спричиненого діяльністю громадян, юридичних осіб, органів місцевого самоврядування або держави, а також у зв'язку з виключенням с.-г. угідь, лісових земель і чагарників із господарського обігу внаслідок встановлення охоронних, санітарних та інших захисних зон.

Втрати сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва компенсуються незалежно від відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III, стаття 207, п.1-4.

Г

Геоінформаційна система (ГІС) – інформаційна система, що забезпечує збирання, оброблення, аналіз, моделювання та розповсюдження геопросторових даних.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної науково-технічної програми розвитку топографо-геодезичної діяльності та національного картографування на 2003-2010 роки» від 16 січня 2003 року №37, Державна науково-технічна програма, розділ I. Загальна частина.

Геоінформаційне картографування – автоматизоване створення цифрових картографічних матеріалів на основі геоінформаційних технологій та баз географічних даних і знань.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної науково-технічної програми розвитку топографо-геодезичної діяльності та національного картографування на 2003-2010 роки» від 16 січня 2003 року №37, Державна науково-технічна програма, розділ I. Загальна частина.

Геоінформаційні ресурси – сукупність інформаційних банків та баз географічних даних і знань.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної науково-технічної програми розвитку топографо-геодезичної діяльності та національного картографування на 2003-2010 роки» від 16 січня 2003 року №37, Державна науково-технічна програма, розділ I. Загальна частина.

Геоінформаційні системи – сучасні комп’ютерні технології, що дають можливість поєднати модельне зображення території (електронне відображення карт, схем, космо-, аерозображень земної поверхні) з інформацією табличного типу (різноманітні статистичні дані, списки, економічні показники тощо).

Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР, стаття 1.

Генерація насіння - насіннєве покоління в межах певної категорії.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Геопросторові дані – показники, що визначають просторове місцеположення і характеристики природних і штучних об’єктів на місцевості та меж на Землі.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної науково-технічної програми розвитку топографо-геодезичної діяльності та національного картографування на 2003-2010 роки» від 16 січня 2003 року №37, Державна науково-технічна програма, розділ I. Загальна частина.

Гербіцид – речовина, що використовується для вибіркового або суцільного знищення рослин.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004. – 321 с.

Гідротехнічна меліорація земель – передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на забезпечення поліпшення земель з несприятливим водним режимом (перезволожених, переосушених тощо), регулювання водного режиму шляхом створення спеціальних гідротехнічних споруд на схилових та інших землях з метою поліпшення водного і повітряного режиму ґрунтів та захисту їх від шкідливої дії води (затоплення, підтоплення, ерозія тощо).

Закон України «Про меліорацію земель» від 14 січня 2000 року № 1389-XIV, стаття 4.

Гіпсування ґрунту – спосіб меліорації солонців і солонцевих ґрунтів, який полягає у внесенні гіпсу чи матеріалів, в яких він міститься. При гіпсуванні

відбувається реакція витіснення натрію, який зумовлює несприятливі фізичні і хімічні властивості таких ґрунтів, і заміна його на катіон кальцію.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Гірничопромисловий ландшафт – технологічний ландшафт, структура і формування якого зумовлені гірничовидобувною і гірничопереробною промисловістю.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Горизонт ґрунтів (генетичний) – розташований паралельно до поверхні відносно однорідний шар ґрунту, який відокремився в процесі утворення ґрунту. Відрізняється забарвленням, структурою, будовою і складом, характером новоутворень та іншими ознаками.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Горизонт гумусовий – горизонт ґрунту у верхній частині ґрунтового профілю, де відбувається нагромадження гумусу. Найбільш родючий горизонт ґрунтів.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Гранично допустима кількість (концентрація) (ГДК) хімічної речовини, яка забруднює ґрунт та ін. середовище – максимальній вміст забруднювальної хімічної речовини, який не чинить прямого або побічного негативного впливу (включаючи віддалені наслідки) на навколишнє середовище і здоров'я людини, а також не спричинює нагромадження токсичних елементів у сільськогосподарських культурах.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Гранично допустима концентрація забруднюючих речовин – максимально допустима кількість забруднюючих речовин у ґрунтах, яка не зумовлює негативних екологічних наслідків для їх родючості, загального стану довкілля, якості сільськогосподарської продукції та здоров'я людини.

Закон України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року № 962-IV, стаття 1.

Гранично допустиме навантаження на ландшафт – навантаження, перевищення якого руйнує структуру ландшафту і порушує його функції.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Гранично допустимий викид (ГДВ): 1) встановлюється для кожного джерела забруднення атмосфери таким чином, що викиди речовин від цього джерела і від сукупності джерел міста або іншого населеного пункту з урахуванням розвитку промислових підприємств і розсіювання шкідливих речовин в атмосфері не створюють приземну концентрацію, що перевищує їх ГДК для населення, рослинного і тваринного світу. ГДВ (г/с) встановлюються для умов повного навантаження технологічного обладнання і системи очищення газів і їх нормальної роботи.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004. – 321 с.

2) науково-технічний норматив, який встановлюється за умови, що вміст забруднювальних речовин в приземному шарі повітря від джерела або їх сукупності не перевищує нормативів якості повітря для населення, тваринного і рослинного світу.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Гранично допустимий скид (ГДС): 1) нормативна маса речовини в водостоках, максимально допущена до відведення з встановленим режимом у

даному пункті водного об'єкта за одиницю часу з метою забезпечення норм якості води в контрольному пункті.

Водний кодекс України – Постанова Верховної Ради України від 6 червня 1995 року № 214/95 – ВР.

2) кількість шкідливих речовин у стічних водах, максимально допустима для відведення в установленому режимі у певному пункті водного об'єкта за одиницю часу з метою забезпечення норм якості води у контрольному пункті. Величина ГДС розраховується в грамах на годину (г/год).

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004. – 321 с.

Графічні засоби – комплекси програм, що призначені для вирішення класу графічних задач і дають можливість створювати, друкувати, редагувати, змінювати різноманітні графічні зображення.

Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Форми державного статистичного спостереження у сфері інформатизації» від 6 листопада 2002 року № 395, Державне статистичне спостереження, розд. Основні визначення.

Гроно винограду - генеративний орган виноградної рослини; зформований з суцвіття в процесі його розвитку після цвітіння та зав'язування ягід. За розміром може бути дуже дрібна, дрібна, середня, велика та дуже велика; за щільністю - дуже пухка, пухка, середня, щільна та дуже щільна; за формою - циліндрична, гілляста, крилата, конічна та циліндро-конічна.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Гуманізація охорони оточуючого середовища – розв'язання проблем охорони всього оточуючого природного середовища через призму здоров'я та генетичної цілісності людства.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004. – 321 с.

Гумус: 1) органічна складова частина ґрунту, яка утворюється в процесі біохімічного розкладу рослинних і тваринних решток та формує його родючість.

Закон України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року № 962-IV, стаття 1.

2) а – сукупність всіх органічних сполук, які містяться в ґрунті, але не входять до складу живих організмів чи утворень, зберігають анатомічну будову, не беруть участі в побудові тканин рослинного і тваринних залишків.

б – речовини мертвої маси рослинного і тваринного походження, які утворились в процесі біохімічних перетворень, гумінові кислоти і фульвокислоти. Це надає ґрунту темного забарвлення, наділяє значною стійкістю, а гумідні кислоти – родючістю.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Гумусовий стан ґрунту – найважливіша характеристика цілинних і антропогенних ґрунтів, яка показує збагаченість ґрунтової біоти енергією та елементами живлення, що впливають на особливості ґрунтової структури, кислотно-основний і окислювально-відновлювальний режими. З гумусовим станом ґрунту безпосередньо пов'язана стійкість ґрунту до ерозії і дефляції, допустимі рівні вмісту хім. отруйних речовин в ґрунтах, вплив ґрунту на тепловий режим і газовий склад атмосфери. Для характеристики гумусового стану ґрунту використовуються різні систем показників, одна з таких систем, розроблена для широкого зонального ряду ґрунтів.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Гумусовий шар ґрунту – верхні генетичні акумулятивні горизонти різних типів ґрунтів (горизонт А і частково перехідний горизонт В, з вмістом гумусу понад 1%). Підлягає селективному зняттю на землях, які відводяться для видобування корисних копалин. Наноситься на сплановані відвали порід чи на малопродуктивні угіддя.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Г

Грунт: 1) самостійне природно-історичне органо-мінеральне тіло, яке виникло на поверхні земної кори внаслідок тривалої взаємодії біотичних, абіотичних і антропогенних чинників, має специфічні генетико-морфологічні ознаки і властивості, головною з яких є родючість.

ДСТУ 3980-2000. Грунти. Фізико-хімія ґрунтів. Терміни та визначення. Держстандарт України. – К., 2000.

2) природно-історичне органо-мінеральне тіло, що утворилося на поверхні земної кори і є осередком найбільшої концентрації поживних речовин, основою життя та розвитку людства завдяки найціннішій своїй властивості – родючості.

Закон України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року № 962-IV, стаття 1.

3) біокосна речовина, що утворилася в результаті взаємодії живих організмів та косної речовини (вологість – кількість води, що знаходиться в одиниці об'єму ґрунту; вивітрювання – процес, який відбувається за участю ґрунтових кислот; олушення – переміщення катіонів ґрунтовим профілем вниз із будь-якого розташованого вище горизонту разом із ґрунтовими водами; тепловий режим – сукупність явищ надходження, переносу, акумуляції і віддачі тепла; теплоємність – здатність ґрунту поглинати тепло; теплопоглинальна здатність – здатність ґрунту поглинати і відбивати сонячну енергію (альbedo); теплопровідність – здатність ґрунту проводити тепло, яке вимірюється в калоріях, що переходить за одну секунду через 1 см² ґрунту завтовшки один сантиметр; температура – основний показник теплового режиму ґрунту, який визначається надходженням сонячної енергії і тепловими властивостями самого ґрунту).

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004. – 321 с.

4) верхній шар земної кори, який складається з мінеральних частинок, органічної речовини, води, повітря та організмів.

ДСТУ ISO 11074-1:2004. Якість ґрунту. Словник термінів. Частина 1. Забруднення та охорона.

Ґрунтовий покрив – сукупність ґрунтів, на земній поверхні чи її частині (території).

Концепція системи стандартизації та нормування у сфері сталого землекористування. За ред. доктора с.-г. наук, професора С.А. Балюка. – Харків: КП № 13, 20004. - 26 с.

Ґрунтове обстеження – визначення генетичної будови та властивостей ґрунтів, структури ґрунтового покриву.

Закон України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року № 962-IV, стаття 1.

Ґрунтові води – вода, яка знаходиться в ґрунтовому покриві літосфери.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004. – 321 с.

Ґрунтові, геоботанічні та інші обстеження земель при здійсненні землеустрою проводяться з метою отримання інформації про якісний стан земель, а також для виявлення земель, що зазнають впливу водної та вітрової ерозій, підтоплення, радіоактивного та хімічного забруднення, інших негативних явищ. Отримана в процесі обстежень інформація використовується для:

- проведення агроекологічної оцінки земель;
- розробки прогнозів і програм використання та охорони земель, схем і проектів землеустрою;
- ведення обліку про якісний стан земель;
- ведення моніторингу земель;
- прийняття органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування рішень про рекультивацію та консервацію земель, введення обмежень у використанні земель, відновлення, збереження та підвищення родючості ґрунтів, покращення природних ландшафтів тощо;
- розробки заходів із землеустрою щодо організації раціонального використання та охорони земель;
- обґрунтування бізнес-планів та проектів землеустрою.

Закон України «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року № 858-IV, стаття 36.

Грунтознавство – наука про ґрунти, що вивчає їхнє походження, розвиток, будову, склад, властивості, географічне положення та раціональне використання.

Мусянко М.М., Серебряков В.В., Брайон О.В. Екологія. Охорона природи. Словник-довідник. – К.: «Знання», 2002. – 550 с.

Грунтоутворення – процес взаємодії живих організмів та неживої (материнської) породи.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004. – 321 с.

Д

Дані державного земельного кадастру – відомості про місце розташування земельної ділянки та її межі, кадастровий номер, грошова оцінка, кількісна та якісна характеристика, підготовлені відповідно до закону.

Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» від 1 липня 2004 року № 1952-IV, стаття 2.

Деградація ґрунтів – 1) погіршення корисних властивостей та родючості ґрунту внаслідок впливу природних чи антропогенних факторів.

Закон України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року № 962-IV, стаття 1.

2) зміни властивостей ґрунту, що негативно впливають на одну або кілька ґрунтових функцій, здоров'я людей або навколишнє середовище.

ДСТУ ISO 11074-1:2004. Якість ґрунту. Словник термінів. Частина 1. Забруднення та охорона.

Деградація земель – природне або антропогенне спрощення ландшафту, погіршення стану, складу, корисних властивостей і функцій земель та інших органічно пов'язаних із землею природних компонентів.

Закон України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року № 962-IV, стаття 1.

Деградовані землі – до деградованих земель відносяться:

- земельні ділянки, поверхня яких порушена внаслідок землетрусу, зсувів, карстоутворення, повеней, добування корисних копалин тощо;

- земельні ділянки з еродованими, перезвоженими, з підвищеною кислотністю або засоленістю, забрудненими хімічними речовинами ґрунтами та інші.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III, стаття 171, п. 1.

Дегустаційне оцінювання сортів винограду - органолептичний метод порівняльного якісного оцінювання грон та ягід різних сортів та форм.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Декоративні рослини - квіти, газонні трави, цибулини, бульбоцибулини, сіянці і саджанці, живці, мікроживці та рослини-регенеранти, що використовуються в декоративних цілях.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Дендрологічні парки – оголошені природоохоронні установи, що утворюються з метою збереження і вчинення у спеціально створених умовах різноманітних видів дерев і чагарників та їх композицій для найбільш ефективного наукового, культурного, рекреаційного та іншого використання.

Дендрологічні парки загальнодержавного значення є науково-дослідними природоохоронними установами. Дендрологічним паркам місцевого значення у встановленому порядку може бути надано статус науково-дослідної установи. Земельні ділянки з усіма природними ресурсами вилучаються з господарського використання і надаються дендрологічним паркам у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України.

Закон України «Про природно-заповідний фонд України», 16 червня 1992 року № 2456-XII, стаття 33.

Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні - офіційний перелік сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Державний реєстр суб'єктів насінництва та розсадництва - перелік суб'єктів насінництва та розсадництва, які виробляють насіння та/або садивний матеріал для реалізації відповідно до вимог Закону України «Про насіння і садивний матеріал».

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Державний резервний насіннєвий фонд - запас базового та сертифікованого насіння;

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Державна форма власності на землю – 1) у державній власності перебувають усі землі України, крім переданих у комунальну і приватну власність.

Стратегічне управління / За ред. В.В. Горлачука. – Миколаїв: ПП «Шамрай», 2003. – 440 с.

2) власність на земельні ділянки, якими розпоряджаються органи державної влади. Згідно із статтею 116 Конституції України здійснює управління об'єктами державної власності Кабінет Міністрів України відповідно до закону.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру. – Київ: ПВКП «Укртитупроект», 1998. – 16 с.

Державне підприємство – підприємство, основні засоби якого є державною власністю, а керівників призначають або наймають за контрактом державні органи.

Економічна енциклопедія: У 3 т. Т. 1 / Редкол.: ... Мочерний С.В. (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр «Академія», 2000. – 864 с.

Державне регулювання у сфері оцінки земель полягає в забезпеченні об'єктивності та законності проведення оцінки земель, контролю у цій сфері, впровадження в практику оціночної діяльності міжнародних норм та правил, створення конкурентного середовища для суб'єктів оціночної діяльності у сфері оцінки земель і серед навчальних закладів, що здійснюють професійну підготовку оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок, а також у забезпеченні суспільних інтересів з питань оцінки земель.

Державне регулювання у сфері оцінки земель здійснюють Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів, а також інші органи виконавчої влади відповідно до закону.

Органи виконавчої влади з питань земельних ресурсів узагальнюють дані

про результати експертної грошової оцінки та ціну земельних ділянок і не рідше, ніж раз на рік, публікують їх у засобах масової інформації відповідно до закону.

Закон України «Про оцінку земель» від 11 грудня 2003 року № 1378-IV, стаття 25.

Державний земельний кадастр: 1) єдина державна система земельно-кадастрових робіт, яка встановлює процедуру визнання факту виникнення або припинення права власності і права користування земельними ділянками та містить сукупність відомостей і документів про місце розташування та правовий режим цих ділянок, їх оцінку, класифікацію земель, кількісну та якісну характеристику, розподіл серед власників землі та землекористувачів. Державний земельний кадастр є основою для ведення кадастрів інших природних ресурсів.

Призначенням державного земельного кадастру є забезпечення необхідною інформацією органів державної влади та органів місцевого самоврядування, заінтересованих підприємств, установ і організацій, а також громадян з метою регулювання земельних відносин, раціонального використання та охорони земель, визначення розміру плати за землю і цінності земель у складі природних ресурсів, контролю за використанням і охороною земель, економічного та екологічного обґрунтування бізнес-планів та проектів землеустрою.

Державний земельний кадастр включає: кадастрове зонування; кадастрові зйомки; бонітування ґрунтів; економічну оцінку земель; грошову оцінку земельних ділянок; державну реєстрацію земельних ділянок; облік кількості та якості земель.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III, ст. ст. 193, 194, 196.

2) система обліку кількості та якості земель, їх оцінки, яка призначена для забезпечення державних органів влади, органів місцевого самоврядування, фізичних і юридичних осіб вірогідними і необхідними відомостями про природний, господарський стан, правовий режим, земель з метою організації раціонального використання та охорони земель, регулювання земельних

відносин, землеустрою, обґрунтування плати за землю.

Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Шнік Н.Р. Кадастр населених пунктів: Підручник. 2-ге вид., стереот. – Львів: «Новий Світ-2000», 2005. – 392 с.

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду є системою необхідних і достовірних відомостей про природні, наукові, правові та інші характеристики територій та об'єктів, що входять до складу природно-заповідного фонду.

Закон України «Про природно-заповідний фонд України», 16 червня 1992 року № 2456-ХІІ, стаття 56.

Державний кадастрово-геодезичний фонд України – вся сукупність топографо - геодезичних та картографічних матеріалів незалежно від їх виду, місця створення і форми власності на них, які знаходяться і зберігаються на території України.

Закон України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність» від 23 грудня 1998 року № 353-ХІV, стаття 1.

Дефляція: 1) вітрова ерозія ґрунту (видування).

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. посібник. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004. – 321 с.

2) видування, обточування і шліфування гірських порід і ґрунтів мінеральними частинками, які приносить вітер, а також перенесення дрібних продуктів вивітрювання гірських порід (пилуки, піску та ін.). Дефляція найбільш інтенсивно відбувається в пустелях.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В, Солярчук Д.І., Горлачук В.В., Вюн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

3) руйнування нещільних гірських порід і ґрунтів мінеральними часточками, що приносяться вітром (видування); супроводжується перенесенням продуктом вивітрювання гірських порід – пилу, піску тощо (розвіювання). Дефляція найінтенсивніше відбувається в пустелях.

Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Браїон О.В. Екологія. Охорона природи. Словник-довідник. – К.: «Знання», 2002. – 550 с.

Джерело нормативної інформації – це технологічні карти з окремих сільськогосподарських культур, галузей виробництва.

Стратегічне управління / За ред. В.В.Горлачука. – Миколаїв: ПП «Шамрай», 2003. – 440 с.

Динаміка ландшафту – зміна ландшафту, яка не приводить до зміни його структури.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В, Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Дика форма винограду - форма винограду, яка виникає у процесі природної гібридизації диких та домашніх форм.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Ділянка для ведення товарного сільськогосподарського виробництва – ділянки для ведення товарного сільськогосподарського виробництва на земельних частках (паях), переданих громадянами в натурі, та на інших землях, придбаних чи отриманих у користування відповідно до чинного законодавства.

Наказ Державного комітету статистичним України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№ 6-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем)» від 05.11.1998 року №377, Інструкція, розділ II.

Ділянковий (грунтовий) сортовий контроль - оцінювання відповідності рослин, отриманих від насіння контрольної проби, рослинам, отриманим від насіння стандартного зразка, або офіційному опису сорту.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Добриво – речовина або агент, які створюють при внесенні в ґрунт або водойму умови для прискорення росту і розвитку рослин і мікроорганізмів.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В, Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Добриво як джерело забруднення – застосування мінеральних добрив у сільському господарстві, направлене на підвищення вмісту в ґрунті елементів живлення рослин для підвищення врожайності. Однак часто добрива вносять у

кількостях, не збалансованих з потребами рослин, тому вони стають потужним джерелом забруднення ґрунту, сільськогосподарської продукції, ґрунтових вод, а також природних водойм, рік, атмосфери, тобто навколишнього середовища.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В, Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006. – 252 с.

Довкілля: 1) оточення, у якому функціонує об'єкт (повітря, вода, земля, флора, фауна тощо).

Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи «Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів» (Положення, п. 1. 8. 7) № 338 від 18.12.2000.

Дуже пізній сорт винограду - сорт винограду, у якого тривалість фаз розвитку від початку розпускання бруньок до повного досягання ягід складає понад 160 днів.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Дуже ранній сорт винограду - сорт винограду, у якого тривалість фаз розвитку від початку розпускання бруньок до повної стиглості ягід складає 105-115 днів.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Е

Екологізація: 1) процес неухильного і послідовного впровадження систем технологічних, управлінських, юридичних та інших рішень, організації виробництва, що дадуть змогу підвищувати ефективність використання природних ресурсів і умов нарівні з поліпшенням або хоча б збереженням якості довкілля.

Економічна енциклопедія. – Відповідальний редактор Мочерний С. В. – Видавничий центр «Академія» - Київ, Академія народного господарства – Тернопіль, 2000 р., т. 1,863 с,

Мунтіян В.І. *Економічна безпека України. – Комп'ютерно-видавничий, інформаційний центр. – Київ, 1999 р., - 462 с.*

2) зменшення інтегрального екодеструктивного впливу процесів виробництва та споживання одиниці продукції. Рівень екологізації може бути визначений за такими показниками: економічні, енергетичні, земельні, порівняння, наявність чи відсутність екологічно «гарячих» місць.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. Посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004.- 321с.

Екологізація агропромислового комплексу – екологізація сільськогосподарського виробництва (боротьба з ерозією ґрунтів, застосування органічних добрив, агролісомеліорація, культурно-технічна меліорація, вапнування кислих ґрунтів, мінімізація техногенного впливу на ґрунти, ґрунтозахисні технології, біологічні методи захисту рослин та інші «м'які» методи поліпшення якості ґрунтів); прискорення розвитку промислово-побутової сфери агропромислового комплексу (інфраструктура і переробні галузі промисловості) і т. д.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. Посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004.- 321с.

Екологізація виробництва - постійне відтворення наукових ідей, інформаційних матеріалів, технічних засобів та технологічних рішень, що сприяють розвитку екологічно обумовлених виробничих систем.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. Посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004.- 321с.

Екологізація людей і відтворення мотивів екологізації – постійне відтворення екологічно орієнтованих знань, навичок і переконань, постійний процес створення організаційних, соціальних та економічних умов, які формують прагнення людей ставити цілі екологізації і досягати їх.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. Посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004.- 321с.

Екологічна безпека: 1) стан навколишнього середовища у межах світового господарства, у країні загалом та в окремих регіонах і на

підприємствах, що не загрожує здоров'ю населення у процесі праці та життєдіяльності. Обернена до екологічної безпеки – екологічна небезпека. Україна самостійно встановлює порядок організації охорони природи та порядок використання природних ресурсів. Україна має свою національну комісію радіаційного захисту населення. Україна має право заборонити будівництво та припинити функціонування будь-яких підприємств, установ, організації та інших об'єктів, які спричиняють загрозу екологічній безпеці. Україна дбає про екологічну безпеку громадян, про генофонд народу, його молодого покоління. Україна має право на відшкодування збитків, заподіяних екології України діями союзних органів.

Декларація «Про державний суверенітет України», прийнята Верховною Радою України від 16 липня 1990 року №55-XII. С. Мочерний. Економічна енциклопедія. Том 1, Видавничий центр «Академія», Київ, 2000 р., Академія народного господарства, Тернопіль, 2000 р., с. 374.

2) сукупність дій, станів і процесів, які прямо чи опосередковано не призводять до життєво важливої шкоди (чи загроз такої шкоди) природному середовищу, окремим людям і людству; комплекс станів, явищ і дій, який забезпечує екологічний баланс на Землі і у будь-яких її регіонах на рівні, до якого фізично, соціально-економічно, технологічно і політично готове (може без серйозних збитків адаптуватися) людство.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. Посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004.- 321с.

Екологічна вимога до використання земельної ділянки – встановлення законодавчим або іншим документом вимог, яка спрямована на збереження якості земель та дотримання вимог екологічної безпеки.

Концепція системи стандартизації та нормування у сфері сталого землекористування. За ред. доктора с.-г. наук, професора С.А. Балюка. – Харків: КП № 13, 20004. - 26 с.

Екологічна катастрофа – стихійне лихо, крупна виробнича або транспортна аварія (катастрофа), які призвели до надзвичайно негативних змін в середовищі залюднення і, як правило, до масового ураження флори, фауни,

грунту, повітряного середовища і в цілому природі.

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. Посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004.- 321с.

Екологічна криза – а) напружений стан взаємовідносин (взаємозв'язків) між людьми і природою, що характеризується невідповідністю розвитку продуктивних сил і виробничих відносин у людському суспільстві ресурсно-екологічним можливостям біосфери;

б) у більш широкому розумінні – фази розвитку біосфери, у яких відбувається якісне оновлення живої речовини (вимирають одні види і виникають інші).

Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум. Навчал. Посібн. – Львів: «Новий Світ-2000», 2004.- 321с.

Екологічна мережа: 1) включає ділянки природних ландшафтів, що підлягають особливій охороні, і території та об'єкти природно-заповідного фонду, курортні і лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водозахисні, полезахисні території та об'єкти інших типів, що визначаються законодавством України і є частиною структурних територіальних елементів екологічної мережі – природних регіонів, природних коридорів, буферних зон.

Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки» (Терміни і визначення) від 21 вересня 2000 року № 1989-III.

2) утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного та біорізноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного та рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і відповідно до законів та міжнародних зобов'язань України підлягають особливій охороні.

Закон України «Про екологічну мережу України» від 24 червня 2004 року № 1864-IV, стаття 3.

Ємкість ландшафту – здатність ландшафту забезпечувати нормальну життєдіяльність конкретної кількості організмів без небажаних наслідків.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

Ємкість угіддя –кількість домашніх чи диких тварин (іноді і тих і ін. сумарно), здатних жити і нормально розмножуватись на одиниці площі даного угіддя впродовж невизначеного часу. Іноді виділяють сезонну є. у. – кількість тварин, здатних жити на одиниці території чи в межах всього даного угіддя в сезон, який розглядається, без будь-яких деградацій цього угіддя протягом невизначеного часу.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

З

Забарвлення ягід винограду - колір ягід, спостережуваний на близькій відстані при денному освітленні середньої яскравості (ясно-зелена, рожева, червона, червоно-сіра, темно-червоно-фіолетова, синє-чорна, червоно-чорна).

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Забруднення ґрунту – накопичення у ґрунті речовини, яка негативно впливає на його родючість та інші корисні властивості.

Концепція системи стандартизації та нормування у сфері сталого землекористування. За ред. доктора с.-г. наук, професора С.А. Балюка. – Харків: КП № 13, 20004. - 26 с.

Загальна ампелографія - розділ ампелографії, який охоплює систематику, класифікацію, походження сортів винограду, методики ампелографічних

досліджень та порівняльної ампелографії.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Засолення ґрунту – накопичення в ґрунті водорозчинних солей.

ДСТУ ISO 11074-1:2004. Якість ґрунту. Словник термінів. Частина 1. Забруднення та охорона.

Земельна ділянка - 1) це ділянка землі, на якій розповсюджуються гомогенні права власності і яка являє собою єдину власність, має фіксовані межі та характеризується певним місцем розташування, природними властивостями, фізичними параметрами, правовим і господарським станом та ін. характеристиками, які є її суттєвими складовими.

Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Шнік Н.Р. Кадастр населених пунктів: Підручник. 2-ге вид., стереот.-Львів: «Новий світ-2000», 2005.-392 с.

2) частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами. Право власності на земельну ділянку поширюється в її межах на поверхневий (ґрунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, які на ній знаходяться. Право власності на земельну ділянку розповсюджується на простір, що знаходиться над та під поверхнею ділянки, на висоту і на глибину, необхідні для зведення житлових, виробничих та інших будівель і споруд.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 79.

3) це частина поверхні землі, що має фіксовані межі, площу, визначене місце розташування, правовий статус (цільове призначення, дозволене використання), а також інші характеристики, відображені в документах і матеріалах державного земельного кадастру. Земельна ділянка є, як правило, єдиним і неподільним об'єктом власності, користування або оренди.

Третяк А.М. Економіка землекористування та землевпорядкування. - К.:ТОВ ЦЗРУ, 2004.-542 с.

4) ділянка землі, на яку розповсюджуються права власності і яка являє собою єдину власність, має фіксовані межі та характеризується певним місцем розташування, природними властивостями, фізичними параметрами, правовим і господарським станом та іншими характеристиками, які є суттєвими

складовими.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру. -Київ: ПБВП «Укртуппроект», 1998.-16 с.

5) частина земної поверхні, що має фіксовані межі, характеризується певним місцезрешуванням, природними властивостями, фізичними параметрами, правовим і господарським станом та іншими характеристиками.

Словник термінів // Приватизація земель несільськогосподарського призначення підприємствами України.-1999.- Вид. 5.- С. 85-88.

6) частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, визначеними щодо неї правами. Під час проведення оцінки земельна ділянка розглядається як частина земної поверхні і (або) простір над та під нею висотою і глибиною, що необхідні для здійснення земельних поліпшень.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту №2 «Оцінка нерухомого майна» від 28 жовтня 2004 року №1442, Національний стандарт №2, Загальна частина, п.2.

7) частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами.

Закон України «Про оцінку земель» від 11 грудня 2003 року №1378-IV, стаття 1.

Земельний фонд – 1) землі в межах України незалежно від форм власності, правового режиму, цільового призначення, господарського використання.

Економічна енциклопедія: У 3 т. Т.1/Редкол.:...Мочерний С.В. (відп.ред.) та ін.-К.: Вид центр «Академія», 2000.-864 с.

2) сукупність всіх земель у межах відповідних рад та країни в цілому.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

Земельні відносини – 1) суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 2, п.1.

2) взаємовідносини щодо володіння, користування та розпорядження землями, управління земельними ресурсами, що перебувають у державній, приватній та комунальній власності, організації користування, обліку та охорони земель, що забезпечує їх поліпшення та впорядкування, формування ринку землі, іпотеки тощо.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252 с.

3) суспільні відносини з володіння, користування і розпорядження земельними ділянками та переходу права власності на них до інших власників.

Правові основи майнових і земельних відносин / За заг. ред. В.М. Єрмоленка.-К.: Магістр-XXI сторіччя, 2006.-384 с.

4) суспільні та особисті відносини між фізичними або юридичними особами з приводу землі як особливого об'єкта власності і засобу господарювання та здійснення інших видів суспільної діяльності. Земельні відносини регулюються однаково на всій території України.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру.-Київ: ПВКП «Укртиппроєкт», 1998.-16 с.

5) суспільні та особисті відносини між фізичними (або) юридичними особами з приводу землі як особливого об'єкта власності і землекористування, як об'єкта із засобу господарювання та здійснення інших видів суспільної діяльності.

Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Шнік Н.Р. Кадастр населених пунктів: Підручник.2-ге вид., стереот.-Львів: «Новий Світ-2000», 2005.-392с.

Земельні ділянки - сільськогосподарські угіддя (рілля, сіножаті, пасовища, багаторічні насадження) або/та землі водного фонду, які використовуються рибницькими, рибальським та риболовецькими господарствами для розведення, вирощування та вилову риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах).

Наказ Державної податкової адміністрації України «Про заходи щодо забезпечення виконання Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок»» від 27 квітня 1999 року №230, Порядок, п.2.

Земельні ділянки для городництва – земельні ділянки, які надані громадянам в оренду для городництва або їх об'єднанням із земель державної або комунальної власності.

На земельних ділянках, наданих для городництва, закладання багаторічних плодкових насаджень, а також спорудження капітальних будівель і споруд не допускається.

На земельних ділянках, наданих для городництва, можуть бути зведені тимчасові споруди для зберігання інвентарю та захисту від непогоди. Після закінчення строку оренди зазначеної земельної ділянки, побудовані тимчасові споруди підлягають знесенню власниками цих споруд за їх рахунок.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2788-III, стаття 36.

Земельні ділянки для садівництва – земельні ділянки, набуті ц власність або на умовах оренди громадянами України із земель державної і комунальної власності для ведення індивідуального або колективного садівництва.

Земельні ділянки, призначені для садівництва, можуть використовуватись для закладання багаторічних плодкових насаджень, вирощування сільськогосподарських культур, а також для зведення необхідних будинків, господарських споруд тощо.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 35.

Земельні ділянки особистих селянських господарств – земельні ділянки, набуті на умовах оренди громадянами України для ведення особистого селянського господарства.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 33.

Земельні ділянки сільськогосподарських підприємств – землі сільськогосподарського призначення, які можуть належати на праві власності сільськогосподарським підприємствам, установам та організаціям, крім державних і комунальних.

Право власності на землю цих підприємств може набуватися шляхом внесення до статутного фонду земельних ділянок їх засновників та придбання земельних ділянок за договорами купівлі-продажу, дарування, міни, іншими

цивільно-правовими угодами.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 28.

Земельні правовідносини – 1) земельні відносини, що виникають, здійснюються та припиняються на підставі норм земельного права.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру.-Київ: ПВКП «Укртиппроект», 1998.-16 с.

2) юридична форма певного кола економічних відносин у сфері використання землі.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252 с.

Земельні ресурси – 1) землі, що використовуються або можуть бути використані в галузях народного господарства.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252 с.

2) особливе природне утворення, яке характеризується ознаками просторового та інтегрованого ресурсу: протяжністю, рельєфом, надрами, водами, ґрунтовим покривом, рослинністю, є операційним базисом господарської діяльності та розселення, універсальним засобом виробництва, матеріальною (фізичною) основою біосфери; вид природного ресурсу, земельна ділянка з фунтами та іншими природними компонентами ландшафту, що органічно поєднані і функціонують разом з нею, є об'єктом власності та господарської діяльності, використання якого здійснюється на основі законодавства України.

Стратегічне управління / За ред. В.В. Горлачука.-Миколаїв: ПП «Шамрай», 2003.-440 с.

3) це природні ресурси, частина сукупності природного середовища, прилеглої до земної поверхні.

Третяк А.М. Економіка землекористування та землевпорядкування.-К.:ТОВ ЦЗРУ, 2004.-542с.)

4) сукупний природний ресурс поверхні суші як просторового базису розселення і господарської діяльності, основний засіб виробництва в

сільському та лісовому господарстві.

Закон України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року №962-IV, стаття 1.

Земельно-інформаційна система (ЗІС) – 1) система збору, обробки, збереження і розповсюдження інформації про землю.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру.-Київ: ПВКП «Укртиппроєкт», 1998.-16с.

2) система збору, обробки, збереження і розповсюдження інформації про землю.

Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Шнік Н.Р. Кадастр населених пунктів: Підручник.2-ге вид., стереот.-Львів: «Новий Світ-2000», 2005.-392 с.

Земельно-кадастрова документація – затверджені в установленому законодавством порядку текстові та графічні матеріали про кількісні, якісні, економічні характеристики та правовий режим земель, а також кадастровий план, книга записів реєстрації державних актів і договорів оренди землі, Поземельна книга тощо.

Редакція проекту Закону України «Про державний земельний кадастр», запропонована Держземагенством.

Земельно-кадастрові роботи – роботи з кадастрового зонування території, кадастрових зйомок, бонітування ґрунтів, економічної оцінки земель, грошової оцінки земельних ділянок, обліку кількості та якості земель, обліку об'єктів нерухомого майна, що є на земельних ділянках.

Редакція проекту Закону України «Про державний земельний кадастр», запропонована Держземагенством.

Земельнооціночне районування території – виділення й нанесення на планово-картографічний матеріал територій з однорідними природно-економічними умовами, в межах яких проводяться землеоціночні роботи.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252 с.

Землевласник – власник або довічний розпорядник земельної ділянки, наданої або закріпленої у встановленому порядку.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич

А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

Землеволодіння – 1) порядок, умови та форма використання земель, переданих у приватну власність.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252 с.

2) фактичне володіння землею на певних юридичних засадах, що зумовлюють відповідні права та обов'язки землевласників.

Економічна енциклопедія: У 3 т. Т.1/Редкол.:...Мочерний С.В. (відп.ред.) та ін.-К.: Вид центр «Академія», 2000.-864с.

3) форма здійснення прав на землю.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру.-Київ: ПБКП «Укртиппроєкт», 1998.-16 с.

Землевпорядне виробництво – планово-організована діяльність членів суспільства у сфері землевпорядкування.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

Землевпорядне обслуговування – весь комплекс землевпорядних робіт, спрямований на задоволення потреб землевласників і землекористувачів з питань володіння, розпорядження і раціонального використання землі.

Третяк А.М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій.-К.: Вища освіта.2006.-528 с.

Землевпорядний консалтинг – консультування громадян, фермерів і сільськогосподарських підприємств із широкого кола питань у галузі раціонального використання і охорони земель, організації території та ін.

Третяк А.М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій.-К.: Вища освіта.2006.-528 с.

Землевпорядний проект (проект землеустрою) – 1) сукупність документів (розрахунків, креслень тощо) зі створення нових форм устрою (улаштування) землі, їх економічного, технічного, екологічного та правового

обґрунтування, які забезпечують організацію раціонального використання землі в сфері народного господарства в цілому і насамперед окремих землеволодінь і землекористувань, особливо сільськогосподарських;

Третьяк А.М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій.-К.: Вища освіта.2006.-528 с.

2) сукупність нормативно-правових, економічних, технічних документів щодо обґрунтування заходів з використання та охорони земель, які передбачається здійснити протягом 5-10 і більше років.

Третьяк А.М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій.-К.: Вища освіта.2006.-528с.

3) сукупність документів (розрахунків, креслень тощо) щодо створення нових форм упорядкування землі, їх юридичного, соціально-економічного, екологічного та технічного обґрунтування, які забезпечують організацію раціонального використання та охорони земель у всіх галузях народного господарства і насамперед у сільському господарстві, включає текстові і планово-картографічні матеріали.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252 с.

Землекористування – 1) система господарського та іншого використання землі. Метою землекористування є отримання найвищої користі, найвищого ефекту від землі за дотримання вимог її збереження й поліпшення.

Економічна енциклопедія: У 3 т. Т.1/Редкол.:...Мочерний С.В. (відп.ред.) та ін.-К.: Вид центр «Академія», 2000.-864 с.

2) порядок, умови та форми використання земель.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252 с.

3) вид використання землі з врахуванням рослинного покриву її поверхні.

Новаковський Л.Я., Третьяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру.-Київ: ПВКП «Укртиппроєкт», 1998.-16 с.

Землекористувач – підприємство, установа, організація, громадянин, яким у встановленому порядку надано в користування земельну ділянку.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

Землеробство - галузь аграрного виробництва, що займається обробіткою ґрунту і вирощуванням сільськогосподарських культур.

ДСТУ 4691:2006 Землеробство. Терміни та визначення понять.

Землеустрій – 1) сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональної організації території адміністративно-територіальних утворень, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 181.

2) сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних утворень, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил.

Закон України «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року №858-IV, стаття 1.)

Мета землеустрою полягає в забезпеченні раціонального використання та охорони земель, створенні сприятливого екологічного середовища та поліпшенні природних ландшафтів.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252 с.

3) є основним механізмом перерозподілу земель, формування раціонального землеволодіння й землекористування, надання (викупу) й вилучень (продажу) землі для сільськогосподарських і не сільськогосподарських цілей, надання її в оренду підприємствам і громадянам.

Третяк А.М. Економіка землекористування та землевпорядкування.-К.:ТОВ ЦЗРУ, 2004.-542 с.

4) закони, норми та правила використання угідь, а також їх купівлі-продажу та успадкування.

Економічна енциклопедія: У 3 т. Т.1/Редкол.:...Мочерний С.В. (відп.ред.) та ін.-К.: Вид центр «Академія», 2000.-864с.

5) цілісна система взаємопов'язаних (організаційних, правових, організаційно-господарських, інженерно-технічних, еколого-економічних і соціальних) заходів і дій, спрямованих в кінцевому результаті на зміну або вдосконалення існуючого порядку і змісту використання або володіння землею. Він здійснюється з метою організації раціонального та найбільш ефективного використання землі (земельної власності) як в інтересах окремої людини, так і групи людей та суспільства в цілому.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру.-Київ: ПВКП «Укртиппроєкт», 1998.-16с.

Землі водного фонду – до земель водного фонду належать землі, зайняті:

а) морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами, болотами, а також островами, не зайнятими лісами; б) прибережними захисними смугами вздовж морів, річок та навколо водойм, крім земель, зайнятих лісами; в) гідротехнічними, іншими водогосподарськими спорудами та каналами, а також землі, виділені під смуги відведення для них; г) береговими смугами водних шляхів.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 58.

Землі загального користування садівницького товариства – (є його власністю), належать земельні ділянки, зайняті захисними смугами, дорогами, проїздами, будівлями і спорудами та іншими об'єктами загального користування.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 35, п.4.)

Землі іншого природоохоронного призначення – належать земельні ділянки, в межах яких є природні об'єкти, що мають особливу наукову цінність.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 46.

Землі сільськогосподарського призначення – 1) землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення

сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури або призначені для цих цілей. До них належать: сільськогосподарські угіддя (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги); несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що відведені до земель лісового фонду, землі під господарськими будівлями і дворами, землі тимчасової консервації тощо).

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 22.

2) землі, надані для потреб сільського господарства або призначені для цих цілей.

Закон України «Про плату за землю» від 3 липня 1992 року №2535-XII, стаття 1.

Землі фермерського господарства – можуть складатися з: земельної ділянки, що належить на праві власності фермерському господарству як юридичній особі; земельних ділянок, що належать громадянам-членам фермерського господарства на праві приватної власності; земельної ділянки, що використовується фермерським господарством на умовах оренди.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 31.

Зона виноградарства - географічна територія України з придатними агроекологічними умовами для розведення культури винограду.

Закон України «Про виноград та виноградне вино» від 16 червня року № 2662-IV, стаття 1.

Зрошувальна норма - кількість води, що подається під час поливання на 1 га посівів протягом вегетаційного періоду.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

Зрошувальна мережа – 1) гідромеліоративна мережа для поання води від джерела води до поливної ділянки.

ДБН 33-5.5-01-97 Організація та ведення еколого – меліоративного моніторингу. Частина 1 – Зрошувані землі.

2) постійні й тимчасові канали, трубопроводи зрошувальних систем, по яких подається вода з джерела зрошення на зрошувані землі.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

Зрошувальна система – 1) земельна територія з розміщеними на ній гідротехнічними спорудами, що забезпечують зрошення цієї території.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

2) гідромеліоративна система для зрошення земель.

ДБН 33-5.5-01-97 Організація та ведення еколого – меліоративного моніторингу.

Частина 1 – Зрошувані землі.

Зрошення (іригація) - система правил організації і проведення поливів в умовах недостатнього та нестійкого природного зволоження на основі прогнозування сумарного водоспоживання у відповідності з спеціалізацією аграрного виробництва, його ресурсного забезпечення й екологічних обмежень

ДСТУ 7736:2015 Зрошувальне землеробство. Терміни та визначення понять.

Зрошення земель - підведення води на поля для штучного зволоження ґрунту з метою поліпшення живильного і теплового режиму рослин, мікроклімату ґрунту і приземного шару повітря; вид меліорації.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

Зрошувальне землеробство (поливне землеробство) - землеробство, у регіонах з недостатнім і нестійким природним зволоженням, у технологічний процес якого входить зрошення.

ДСТУ 7736:2015 Зрошувальне землеробство. Терміни та визначення понять.

Зрошувана сівозміна - сівозміна у системі зрошувального землеробства, де переважають вологолюбні культури.

ДСТУ 7736:2015 Зрошувальне землеробство. Терміни та визначення понять.

(Зрошувана) овочева сівозміна - зрошувана сівозміна, в якій переважають овочі з чергуванням їх з зерновими та кормовими культурами.

ДСТУ 7736:2015 Зрошувальне землеробство. Терміни та визначення понять.

(Зрошувана) баштанна сівозміна - зрошувана сівозміна, в якій переважають баштанні культури з різним ступенем використання багаторічних трав.

ДСТУ 7736:2015 Зрошувальне землеробство. Терміни та визначення понять.

І

Інвентаризація земель – 1) облік і перевірка в натурі (на місцевості) наявності і господарського стану використання земель.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

2) облік і перевірка в натурі (на місцевості) наявності і господарського стану використання земель.

Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Шнік Н.Р. Кадастр населених пунктів: Підручник.2-ге вид., стереот.-Львів: «Новий Світ-2000», 2005.-392 с.

Інвентаризація земель при здійсненні землеустрою – проводиться з метою встановлення місця розташування об'єктів землеустрою, їх меж, розмірів, правового статусу, виявлення земель, що не використовуються, використовуються нераціонально або не за цільовим призначенням, виявлення і консервації деградованих сільськогосподарських угідь і забруднених земель, встановлення кількісних та якісних характеристик земель, необхідних для ведення державного земельного кадастру, здійснення державного контролю за використанням та охороною земель і прийняття на їх основі відповідних рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Закон України про «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року №858-IV, стаття 35.

К

Кадастр – 1) походить від латинських слів «*caput*», що означає «податковий номер» та «*capetastrum*» - «опис податкових предметів».

Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Шнік Н.Р. Кадастр населених пунктів: Підручник.2-ге вид., стереот.-Львів: «Новий Світ-2000», 2005.-392с.

2) систематичне зведення даних, що включає якісний та кількісний опис об'єктів або явищ, у ряді випадків з їх економічною (еколого – соціально -

економічною) оцінкою. Включає їх фізико – географічну характеристику, класифікацію, дані про динаміку, ступінь вивченості та еколого-соціально-економічну оцінку з додатком картографічних матеріалів. Може включати рекомендації щодо використання об'єктів або явищ, пропозиції заходів щодо їх охорони, вказівки на необхідність подальших досліджень та інші дані.

Примітка. В даний час у світі поводиться розробка чи складання наступних видів кадастрів: біологічної продуктивності, біомаси, водного (прісної води), детеріораційного (ступеня погіршення навколишнього середовища), дичини (як об'єкта спортивного полювання), земельного (відомості про землі різного призначення), кліматичного (кліматичних умов, частковий випадок – агрокліматичний кадастр), ландшафтного (дані про ландшафти і структури, естетику ландшафтів тощо), лісового або природних комплексів, загального впливу навколишнього середовища, включаючи соціальне середовище, на здоров'я людини, мінеральних ресурсів або геологічного, природних об'єктів і територій, що перебувають під собливою охороною, мисливсько – промислового, ґрунтового (ґрунтів, орних угідь), промислового (наземних ресурсів і ресурсів океану), рекреаційного, стану навколишнього середовища (в цілому, з соціальними чинниками), фауністичного, фізичного простору (природного середовища, що оточує людину), флористичного, емісійного (шкідливих викідів), енергетичного (сонячної енергії, що надходить на поверхню Землі, доступної для господарського використання) та більш дрібні види кадастрів.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

Кадастр природних ресурсів – 1) система обліку кількості, якості та інших характеристик природних ресурсів, обсягу, характеру та режиму їх використання.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру.-Київ: ПВКП «Укртиппроєкт», 1998.-16с.

2) сукупність даних про правовий, природний, господарський стан та порівняльну оцінку земель, лісів, вод і надр з метою організації їхнього раціонального використання й охорони.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

Кадастрова облікова одиниця – земельна ділянка, кадастровий квартал, кадастрова зона, адміністративно-територіальна одиниця.

Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Шнік Н.Р. Кадастр населених пунктів: Підручник. 2-ге вид., стереот.-Львів: «Новий Світ-2000», 2005.-392с.

Кадастрова площа земель – розрахункова площа відповідних земельних угідь порівняно з якістю земель, прийнятих за еталон (зразок).

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

Кадастрова ціна – гранично-допустимі (замикаючі), суспільно виправдані затрати на виробництво сільськогосподарської продукції, які складаються на гірших використовуваних у сільському господарстві землях при середньому рівні господарювання.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

Кадастрове зонування включає встановлення: а) місця розташування обмежень щодо використання земель; б) меж кадастрових зон та кварталів; в) меж оціночних районів та зон; г) кадастрових номерів (території адміністративно-територіальної одиниці).

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 197.

Кадастровий землеустрій – 1) процеси збору, узаконення, реєстрації і розповсюдження інформації про власність, вартість і землекористування у населених пунктах, які є необхідними при здійсненні та реалізації політики раціонального використання земельних ресурсів.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру.-Київ: ПВКП «Укртинпроект», 1998.-16с.

2) процеси збору, узаконення, реєстрації й розповсюдження інформації про власність, вартість і землекористування, які здійснюються при реалізації політики в галузі раціонального використання земельних ресурсів.

Стратегічне управління / За ред. В.В. Горлачука.-Миколаїв: ПП «Шамрай», 2003.-440 с.

Каталог сортів винограду - систематичний перелік сортів, видів, гібридів, підібраних за певною ознакою з метою впорядкування сортового фонду винограду в колекціях.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Категорія насіння і садивного матеріалу - насіння і садивний матеріал, отримані на певному етапі відтворення сорту.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Категорії насіння і садивного матеріалу:

добазове насіння - насіння первинних ланок насінництва, що використовують для подальшого його розмноження і отримання базового насіння;

базове насіння - генерації насіння, отримані від послідовного розмноження добазового насіння.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Категорія земель – частина земельного фонду країни, виділена за основним цільовим призначенням і має визначений правовий режим використання й охорони земель.

Землеустроительное проектирование / С.Н. Волков, В.П. Троїцький, Н.Г. Конокотин и др.; Под ред. С.Н. Волкова. –М.: Колос, 1998.-632 с.

Категорія якості земельної ділянки – узагальнена характеристика земельної ділянки з визначеними категоріями якості ґрунтів, охопленої її межами.

ДСТУ 4362:2004 Якість ґрунту. Показники родючості ґрунтів.

Класифікація багаторічних насаджень.

Залежно від господарського призначення в складі багаторічних насаджень

насамперед виокремлюють:

- *сад* - багаторічні насадження, створені для одержання плодів;
- *виноградник* - багаторічні насадження, створені для вирощування винограду;
- *ягідник* - багаторічні насадження, що вирощуються для одержання їстівних ягід;
- *розсадники* - земельні ділянки для вирощування посадкового матеріалу, необхідного для закладання нових насаджень;
- *плантації* - земельні ділянки для вирощування спеціальних технічних, лікарських, продовольчих, квіткових і декоративних культур.

За характером продукції та її господарським використанням багаторічні насадження поділяються на:

- *продовольчі*, що вирощуються для безпосереднього споживання в їжу або для переробки на продукти харчування (плодові, ягідники, виноград);
- *технічні*, що вирощуються для технічної сировини (хміль, чай);
- *кормові*, що вирощуються на корм тутового шовкопряда (шовковиця);
- *розсадники* — вирощування посадкового матеріалу;
- *декоративні насадження*, що вирощуються для прикраси міст, населених пунктів, внутрішнього озеленення помешкань, одержання продукції квітництва.

Залежно від виду отриманої продукції розрізняють такі види багаторічних насаджень: **плодоягідні, виноградники, тутівники (шовковиці), хмільники, чайні плантації, розсадники, плантації декоративних багаторічних насаджень (квітники) та інші насадження.**

Залежно від будівлі плоду, районів вирощування та інших ознак розрізняють такі споріднені групи плодоягідних насаджень (наводяться групи та окремі культури так, як вони подані у статистичному звіті за формою № 29-ст «Звіт про збір урожаю сільськогосподарських культур на 1 грудня 20__ року»:

- *зерняткові* (яблуна, груша, айва та ін.), з них окремою позицією обліковуються яблуна, груша, айва;

- *кісточкові* (слива, вишня, черешня, абрикос, персик та ін.), з них окремо слива, вишня, черешня, абрикос, персик;

- *горіхоплідні* (волоський горіх, мигдаль, фундук, фісташка та ін.), з них окремо волоський горіх, фундук (ліщина), мигдаль;

- *цитрусові* (лимон, апельсин, мандарин та ін.);

- *субтропічні* (інжир, хурма, гранат, мушмула, фейхоа та ін.);

- *ягідники* (суниця, полуниця, малина, смородина, агрус, чорноплідна горобина та ін.), з них окремо суниця і полуниця, малина, смородина, агрус.

За віком: *плодоносні* (повновікові) і *молоді насадження*, тобто ті, що щене плодоносять.

За сортами. Серед яблунь і груш за часом дозрівання розрізняють *літні*, *осінні* і *зимові сорти*. По виноградниках виділяють *столові і технічні сорти*, серед котрих виокремлюють *кишмишні*, що використовуються як ізюм. При перепису виноградників у 1998 р. окремо обліковувались такі групи сортів: *столові, винні, столово-винні, ізабельні* (Ізабелла, Лідія, Нао) і *гібриди-прямі виробники*.

За програмою Продовольчою і сільськогосподарською організацією ООН (ФАО), передбачена така класифікація багаторічних насаджень:

- *цитрусові*, з яких окремою позицією обліковуються апельсини, мандарини, лимони, грейпфрут та ін.;

- *зерняткові плоди*, з яких окремою позицією обліковуються яблука, груші, айва, мушмула та ін.;

- *кісточкові плоди*, з них виокремлені абрикоси, вишня, черешня, персики, сливи та ін.;

- *виноград* з виділенням окремо технічного, столового, ізюмного;

- *плоди ягідних чагарників*, з них окремо обліковуються чорниця, журавлина, смородина, агрус, малина, полуниця та ін.;

- *столові горіхи*, з яких окремо виділені мигдаль, волоський горіх, каштани, фундук (ліщина), фісташка та ін.;
- *плодові культури*, з яких виокремлені авокадо, банани, плоди хлібного дерева, фініки, інжир, манго, хурма, ананаси, гранати та ін.
- *технічні насадження для виробництва напоїв*, з яких окремо виділені кава, какао, чай, хміль та ін.;
- *олійні культури*, окремо - кокоси, оливкові пальми, маслини та інші олійні дерева (наприклад, тутові дерева, дерево ші і т. д.);
- *волокнисті культури*, з них окремо - агава, новозеландський льон, капок та ін.;
- *каучуконосні і дубильні культури*, з яких окремо виділені каучукове дерево, чорна акація, квебрахо та ін.;
- *інші технічні рослини*, що вирощуються, головним чином, для промислових цілей, з яких окремо виділені: тутове дерево (як корм для шовкопряда або виробництва паперу), сагове дерево, хінне дерево, пальмирова пальма та ін.

Основи статистики сільського господарства.

<http://ubooks.com.ua/books/000239/inx24.php>

Класифікація ґрунтів – система розподілу ґрунтів за походженням та властивостями.

ДСТУ 3866-99 Ґрунти. Класифікація ґрунтів за ступенем вторинної солонцюватості.

Класифікація сортів винограду - опис і групування сортів винограду за різними ознаками та властивостями, який ґрунтується на походженні, поширенні та морфо-біологічних особливостях.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Кондиційне насіння - насіння, сортові та посівні якості якого відповідають вимогам, встановленим законодавством у сфері насінництва та розсадництва.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Колективне сільськогосподарське підприємство – 1) є добровільним об'єднанням громадян у самостійне підприємство для спільного виробництва

сільськогосподарської продукції та товарів і діє на засадах підприємництва та самоврядування.

Закон України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» від 14 лютого 1992 року №2114-ХІІ, стаття 1.

2) добровільні об'єднання громадян як самостійні підприємства для спільного виробництва сільськогосподарської продукції та товарів і діють на засадах підприємництва та самоврядування. До числа цих підприємств включають селянські спілки, агрофірми, колективні асоціації та інші колективні асоціації та інші колективні сільськогосподарські підприємства-лише за наявності статутів.

Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель» від 5 листопада 1998 року №377, інструкція, розд.2.

Краплинне зрошення - внутрішньогрунтове зрошення, при якому рослини забезпечуються водою і добривами за допомогою точкових мікродоводовипусків-крапельниць.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

Л

Лабораторний сортовий контроль - встановлення належності вегетативних та генеративних органів рослин до відповідного сорту.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Лімітувальний чинник – будь-які умови, що обмежують ґрунтові функції (або) використання ґрунту.

ДСТУ ISO 11074-1:2004. Якість ґрунту. Словник термінів. Частина 1. Забруднення та охорона.

Лікарські рослини - дикорослі та культурні рослини або їхні частини (насіння, бруньки, квіти, плоди, стебла, кореневища), що використовуються в медицині для виготовлення лікарських препаратів.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Локальне зрошення - зрошення обмеженого об'єму ґрунту поблизу рослини.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

М

Масова селекція винограду - селекційний захід покращення ознак та властивостей культивованих сортів винограду, який ґрунтується на відборі здорових та тується на відборі здорових та продуктивних рослин.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Меліорація – галузь народного господарства, яка охоплює питання поліпшення природних умов земель, що використовуються.

ДБН 33-5.5-01-97 Організація та ведення еколого – меліоративного моніторингу. Частина 1 – Зрошувані землі.

Меліоровані землі – 1) землі, недостатня природна родючість яких поліпшується за допомогою сільськогосподарських меліорацій.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

2) землі, меліоративного фонду, на яких здійснюється меліорація.

ДБН 33-5.5-01-97 Організація та ведення еколого – меліоративного моніторингу. Частина 1 – Зрошувані землі.

Меліоративний фонд - землі, що потребують докорінного або поверхневого поліпшення шляхом проведення гідротехнічних і хімічних меліорацій, аг-ромеліоративних заходів і культуртехнічних робіт.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

Мета землеустрою полягає в забезпеченні раціонального використання та охорони земель, створенні сприятливого екологічного середовища та поліпшенні природних ландшафтів.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 182.)

Мета управління земельними ресурсами – вирішення проблем раціонального використання та охорони земель шляхом організації, цілеспрямованої діяльності суб'єкта управління.

Стратегічне управління / За ред. В.В. Горлачука.-Миколаїв: ПП «Шамрай», 2003.-440 с.

Н

Надранній сорт винограду - сорти винограду, в яких тривалість фаз розвитку в звичайних умовах від початку розпускання бруньок до повної стиглості ягід складає до 105 днів.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Насіння - рослинний матеріал, що використовується для сівби, включаючи власне насіння (насінину), плоди, супліддя.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Насінництво - галузь рослинництва, що забезпечує розмноження та виробництво насіння і садивного матеріалу сортів рослин.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Насіннєвий контроль - державний та внутрішньогосподарський контроль сортових і посівних якостей насіння, сортових і товарних якостей садивного матеріалу.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Насіннєві схеми Організації економічного співробітництва та розвитку (насіннєві схеми ОЕСР) - схеми сортової сертифікації ОЕСР або контролю за обігом насіння в міжнародній торгівлі.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Національна інфраструктура геопросторових даних – сукупність нормативно - правових актів, нормативно - технічних документів, технологічних засобів та людських ресурсів, необхідних для збирання, оброблення, зберігання, розповсюдження та використання геопросторових

даних на основі забезпечення широкого регламентованого доступу до них державних і недержавних організацій та громадськості.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження державної науково-технічної програми розвитку топографо-геодезичної діяльності та національного картографування на 2003-2010 роки» від 16 січня 2003 року №37, Державна науково-технічна програма, розділ 1. Загальна частина.

Некондиційне насіння - насіння, сортові та посівні якості якого не відповідають вимогам, встановленим законодавством у сфері насінництва та розсадництва.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Нормативні строки продуктивного (плодоносного) використання багаторічних насаджень: яблуня, груша, айва на підщепах для сильнорослих - з 8 до 27 років включно, для середньорослих – 6-20 і для слабкорослих – 5-16 років; слива, алича – 6-20; черешня, абрикос – 6-25; вишня, чорноплідна горобина, обліпіха – 5-17; персик, мигдаль – 5-6; смородина – 4-10; агрус – 4-11; малина – 3-10; суниця – 2-4; волоський горіх, фундук – 11-50; для хмільників - з 4 років і виноградних насаджень - з 5 до 20 років включно.

Основи статистики сільського господарства.

<http://ubooks.com.ua/books/000239/inx24.php>

О

Об'єкт землепорядного проектування – територія, яка перебуває у взаємозв'язку з системами господарювання, землеволодіння і землекористування.

Третьяк А.М. Землепорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій.-К.: Вища освіта.2006.-528 с.

Об'єкти державного земельного кадастру – територія України, території адміністративно-територіальних одиниць, територіальні зони, кадастрові зони, земельні ділянки та розташоване на них нерухоме майно.

Редакція проекту Закону України «Про державний земельний кадастр», запропонована Держземагенством.

Оновлення насіння і садивного матеріалу - періодична заміна сертифікованого насіння, маточних насаджень багаторічних рослин у порядку сортозаміни або сортооновлення;

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Органи з оцінки відповідності у сфері насінництва та розсадництва - підприємства, установи, організації чи їхні підрозділи, акредитовані національним органом України з акредитації та уповноважені відповідним центральним органом виконавчої влади на здійснення діяльності з оцінки відповідності у сфері насінництва та розсадництва;

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Організація землеволодіння і землекористування – забезпечення науково-обґрунтованої системи розподілу та розміщення всіх категорій земель у тісному поєднанні з розвитком і розміщенням продуктивних сил для створення оптимальних умов у процесі використання, охорони і поліпшення земельних ресурсів згідно з різними формами земельної власності і типами земельних відносин у багатоукладній економіці. Характеризується певними формами землевпорядкування, які встановлюються при організації території.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252 с.

Організація території – 1) процес впорядкування всіх категорій земель з метою їх раціонального використання, охорони і постійного поліпшення (відповідно до функціональної мети) стану;

2) науково-обґрунтована система землеволодіння і землекористування, для якої характерні певні типи і форми землевпорядкування відповідно до цільового призначення земель і вимог їх впорядкування в умовах багатоукладної економіки.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник/Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я.-Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252 с.

Охорона ґрунтів – система правових, організаційних, технологічних та інших заходів, спрямованих на збереження і відтворення родючості та цілісності ґрунтів, їх захист від деградації, ведення сільськогосподарського виробництва з дотриманням ґрунтозахисних технологій та забезпеченням екологічної безпеки довкілля.

Концепція системи стандартизації та нормування у сфері сталого землекористування. За ред. доктора с.-г. наук, професора С.А. Балюка. – Харків: КП № 13, 20004. - 26 с.

Охорона ґрунту – заходи довгострокового підтримування чи відновлювання ґрунту та ґрунтових функцій.

ДСТУ ISO 11074-1:2004. Якість ґрунту. Словник термінів. Частина 1. Забруднення та охорона.

Охорона водних ресурсів – заходи, спрямовані на збереження кількості і якості поверхневих і підземних вод.

Організація і ведення еколого–меліоративного моніторингу.-ВБН 33.-5.5-01-97.-Зрошувані землі.–Ч. 1–К.: Державний комітет України по водному господарству, 2002.–64 с.

Особисте селянське господарство – господарська діяльність, яка проводиться без створення юридичної особи фізичною особою індивідуально або особами, які перебувають у сімейних чи родинних відносинах і спільно проживають, з метою задоволення особистих потреб шляхом виробництва, переробки і споживання сільськогосподарської продукції, реалізації надлишків та надання послуг з використанням майна особистого селянського господарства, у тому числі й у сфері сільського зеленого туризму.

Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 року №742-IV, стаття 1.

Особисті підсобні господарства – господарства громадян, яким передані земельні ділянки для ведення особистого підсобного господарства.

Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та інструкції з заповнення державної статистичної звітності і кількісного обліку земель» від 5 листопада 1998 року №377, Інструкція, розд. II.

Оцінка якості земельної ділянки – віднесення земельної ділянки до певної категорії якості та визначення умов її використання на основі аналізу генетичних, агрохімічних, агрофізичних та інших характеристик складлу та властивостей ґрунту ділянки (номенклатури показників якості).

ДСТУ 4362:2004 Якість ґрунту. Показники родючості ґрунтів.

II

Пагін винограду - один з основних органів виноградної рослини, який об'єднує стебло (вісь пагону) з розташованим на ньому листям та іншими боковими органами і виконує усі життєві функції. Основне забарвлення здерев'янілого пагону: жовте, жовто-коричневе, темно-коричневе, червоно-коричневе, фіолетове.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Пакування - процес затарювання (фасування) певної маси насіння або кількості садивного матеріалу в упаковку (контейнер).

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Первинні ланки насінництва - посіви (насадження) розсадників добору і розмноження визнаного сорту добазового насіння.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Первинні ланки розсадництва - маточні насадження багаторічних рослин, створені з використанням вихідного садивного матеріалу визнаних сортів у базових розсадниках, і садивний матеріал, що з них отримується.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Первинна деградація – розклад чи зміна молекулярної структури речовини до івня, достатнього для втрати певної характеристичної властивості.

ДСТУ ISO 11074-1:2004. Якість ґрунту. Словник термінів. Частина 1. Забруднення та охорона.

Перелік сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку (Перелік сортів рослин ОЕСР) - офіційний перелік сортів рослин, визнаних придатними для сертифікації країнами, що приєдналися до насінневих схем Організації економічного співробітництва та розвитку.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Підприємництво – самостійна ініціативна, систематична, на власний ризик діяльність із виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг та заняття торгівлею з метою одержання прибутку.

Стратегічне управління / За ред. В.В. Горлачука.-Миколаїв: ПП «Шамрай», 2003.-440 с.

Підсобне господарство – допоміжне сільськогосподарське виробництво, яким займаються переважно жителі села, а також міських населених пунктів, промислові, транспортні та інші несільськогосподарські підприємства, установи й організації, громадські об'єднання, релігійні організації, військові формування згідно з чинним законодавством України.

Економічна енциклопедія: У 3 т. Т.1/Редкол.:...Мочерний С.В. (відп.ред.) та ін.-К.: Вид центр «Академія», 2000.-848 с.

Пізній сорт винограду - сорт винограду, у якого тривалість фаз розвитку від початку розпускання бруньок до повного досягання ягід складає 150-160 днів.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

План земельної ділянки – графічне зображення, що відображає місцезнаходження, зовнішні межі земельної ділянки та межі земель, обмежених у використанні і обмежених (обтяжених) правами інших осіб (земельних сервітутів), а також розміщення об'єктів нерухомого майна, природних ресурсів на земельній ділянці.

Закон України про «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року №858-IV, стаття 1.

Плодорозсадники – земельні ділянки, які використовуються для вирощування садивного матеріалу плодкових, ягідних культур і виноградників. У плодovому розсаднику розмножують і проводять початкове формування рослин, відбирають і підготовляють їх до пересадження в сад, виноградник або ягідник.

Теоретичні основи державного земельного кадастру: Навчал. посібн. / Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., та ін.; За заг. М.Г. Ступеня.-2-ге видання, стереотипне-Львів: «Новий Світ-2000», 2006.-336с.

Порівняльна ампелографія - встановлення вірогідності сортів винограду.
ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Право власності на земельну ділянку поширюється в її межах на поверхневий (грунтовий) шар, на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, які на ній розташовані; На простір, що розташований над та під поверхнею ділянки, на висоту і глибину, необхідні для зведення житлових, виробничих та інших будівель і споруд.

Правові основи майнових і земельних відносин / За заг. ред. В.М. Єрмоленка.-К.: Магістр-XXI сторіччя, 2006.-384 с.

Природне сільськогосподарське районування земель – поділ території з урахуванням природних умов та агробіологічних вимог сільськогосподарських культур. Природно-сільськогосподарське районування земель є основою для оцінки земель і розроблення землевпорядної документації щодо використання та охорони земель. Використання та охорона сільськогосподарських угідь здійснюється відповідно до природно-сільськогосподарського районування.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III, стаття 179.

Потенційна продуктивність ґрунту – здатність ґрунту продукувати врожаї за оптимальних умов (наприклад застосування добрив, пестицидів, зрошення, культивування ґрунту).

ДСТУ ISO 11074-1:2004. Якість ґрунту. Словник термінів. Частина 1. Забруднення та охорона.

Полив - штучне зволоження кореневмісного шару ґрунту й приземного шару повітря для поліпшення водного й теплового режимів.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

Поливна ділянка - ділянка зрошуваних земель, яку обслуговує один зрошувач.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

Посівні якості насіння - сукупність показників, що характеризують придатність насіння до сівби.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Польове оцінювання - оцінювання стану та сортових якостей насінневих посівів, багаторічних насаджень, насіння і садивного матеріалу.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Продуктивність ґрунту – здатність ґрунту продукувати врожаї за наявних умов.

ДСТУ ISO 11074-1:2004. Якість ґрунту. Словник термінів. Частина 1. Забруднення та охорона.

Р

Районовані сорти винограду - визначені для певної зони виноградарства сорти винограду, що забезпечують найбільшу господарську ефективність виноградарства і виноробства в цій місцевості та включені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

Закон України «Про виноград та виноградне вино» від 16 червня року № 2662-IV, стаття 1.

Ранній сорт винограду - сорт винограду, у якого тривалість фаз розвитку від початку розпускання бруньок до повного досягання ягід складає 115 - 125 днів.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Ранньо - середній сорт винограду - сорт винограду, у якого тривалість фаз розвитку від початку розпускання бруньок до повного досягання ягід складає 125 - 135 днів.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Режим зрошення - доцільні терміни й норми поливу, а також норми зрошення культур у конкретних кліматичних (метеорологічних), ґрунтових і агрокліматичних умовах.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

Реалізація насіння або садивного матеріалу - діяльність юридичних осіб та/або фізичних осіб - підприємців з продажу та/або постачання насіння або садивного матеріалу.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Ринковий механізм – механізм формування ринкових цін і розподілу ресурсів, взаємодії суб'єктів господарювання з приводу встановлення та застосування цін, обсягу виробництва і продажу товарів та послуг. Основними складовими елементами його є попит, пропозиція, ринкова ціна і конкуренція.

Чмуть А.В., Юрманова О.О. Основи економічної теорії.-Донецьк:ДонІЗТ. 2006.-240 с.

Ринок – 1) сукупність економічних відносин між суб'єктами господарювання з приводу виробництва й розподілу економічних благ, обміну результатами виробництва згідно з законами товарного виробництва.

Чмуть А.В., Юрманова О.О. Основи економічної теорії.-Донецьк:ДонІЗТ. 2006.-240с.

2) сукупність економічних відносин, що виникають з приводу купівлі-продажу товарів (послуг).

Основи економічної теорії / за науковою ред. проф. Федоренка В.Г. – К.:Алерта, 2005.-511 с.

3) будь-яка інституція або механізм, що зводить разом покупців (представників попиту) і продавців (постачальників) певного товару або послуг.

Стратегічне управління / За ред. В.В. Горлачука.-Миколаїв: ПП «Шамрай», 2003.-440 с.

Родючість ґрунту – здатність ґрунту задовольняти потреби рослин в елементах живлення, воді, повітрі та теплі в достатніх кількостях для нормального розвтку, які в сукупності є основним показником якості ґрунту.

ДСТУ 4362:2004 Якість ґрунту. Показники родючості ґрунтів.

Розсадництво - галузь рослинництва, що забезпечує виробництво, створення маточних насаджень.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Розсадники добору - ланка розмноження насіння, що відбирається від кращих рослин для подальшого закладення розсадників розмноження.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Розсадники розмноження - ланки розмноження насіння, отримані з розсадників добору.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

С

Сади – 1) земельні ділянки, зайняті деревними або чагарниковими насадженнями (зернятковими, кісточковими, горіхоплідними, цитрусовими, субтропічними та іншими породами).

ГОСТ 26640-85 «Земли. Термины и определения» (СТ СЭВ 4472-84).

2) землі, які використовуються під штучно створеними деревними, чагарниковими або трав'янистими багаторічними насадженнями, призначеними для отримання врожаю плодово-ягідних, технічних, лікарських культур, а також для декоративного оформлення територій. До цих земель належать також землі під деревно-чагарниковою рослинністю, яку вирощують для реалізації квітів (троянд, жасмину та ін.), а також розсадники (за винятком лісових). Площі під дорогами, спорудами, захисними лісосмугами виключаються зі складу багаторічних насаджень і враховуються у відповідних видах угідь.

Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№б-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем)» від 05.11. 1998 року №377, Інструкція, розд. II.

Садивний матеріал - рослини та їхні вегетативні органи (частини), придатні для відтворення цілісного організму рослин;

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Сахаристість ягід винограду - основний показник якості врожаю, який характеризується вмістом цукрів у соці ягід дозрілого винограду та виражений у масовій концентрації цукрів (г/100см³).

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Селянське господарство – переважно дрібне господарство в землеробстві, як правило, яке не користується найманою працею, яке відрізняється низькою

товарністю; сімейно-трудове об'єднання осіб, що спільно ведуть сільське господарство.

Основи економічної теорії / За науковою ред. проф. Федоренка В.Г.- К.: Алерта, 2005.- 511 с.

Селянські (фермерські) господарства – господарства, які є формою підприємництва тих громадян України, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією і створені відповідно до Закону України «Про селянське (фермерське) господарство».

Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№б-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем)» від 5 листопада 1998 року №377, Інструкція, розд. II.

2) суб'єкт господарювання, який самостійно веде господарство і представлений окремим громадянином або родинною групою осіб, що здійснюють виробництво, переробкою сільськогосподарської продукції на основі використання майна і земельних ділянок, що знаходяться в їхньому користуванні (у тому числі орендарі).

Землеустроительное проектирование / С.Н. Волков, В.П. Троицкий, Н.Г. Конокотин и др.; Под ред. С.Н. Волкова.- М.: Колос, 1998.-632 с.

Середній сорт винограду - сорт винограду, у якого тривалість фаз розвитку від початку розпускання бруньок до повного досягання ягід складає 135-140 днів.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Середньо-пізній сорт винограду - сорт винограду, у якого тривалість фаз розвитку від початку розпускання бруньок до повного досягання ягід складає 140-150 днів.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Середній діаметр ягоди винограду - пвсумма довжини та ширини ягоди винограду: до 8,0 мм ягоди дуже дрібні; 8,1-12,0 мм - дрібні; 12,1-17,0 мм - середні; 17,1-25,0 мм - великі; понад 25,0 мм - дуже великі.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Сертифікація насіння і садивного матеріалу - комплекс заходів, спрямованих на визначення сортових і посівних якостей насіння та сортових і товарних якостей садивного матеріалу з метою документального підтвердження відповідності вимогам законодавства у сфері насінництва та розсадництва.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Сертифікат на насіння - документ про відповідність, що засвідчує сортові або посівні якості насіння.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Сертифікат на садивний матеріал - документ про відповідність, що засвідчує сортові або товарні якості садивного матеріалу.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Сертифікований садивний матеріал багаторічних рослин - безвірусні рослини сортів, клонів, отримані від розмноження базового садивного матеріалу і призначені для закладення промислових насаджень.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Сертифіковане насіння - генерації насіння, отримані від послідовного розмноження базового насіння.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Сертифікат на насіння Організації економічного співробітництва та розвитку (сертифікат ОЕСР) - сертифікат, виданий згідно з насінневими схемами ОЕСР.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Сертифікат на насіння Міжнародної асоціації з контролю за якістю насіння (сертифікат ISTA) - сертифікат, виданий згідно з правилами та в порядку, встановленими Міжнародною асоціацією з контролю за якістю насіння (ISTA).

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Сила росту пагонів винограду - сортова ознака, виражена швидкістю росту пагонів протягом вегетаційного періоду, зовнішнім виявленням якого є сумарна довжина пагонів.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Система землеробства - усталена сукупність агротехнічних заходів вирощування сільськогосподарських культур для прийнятої спеціалізації господарств на основі ефективного використання агрокліматичних ресурсів, відтворювання родючості ґрунтів і отримування високих сталих урожаїв.

ДСТУ 4691:2006 Землеробство. Терміни та визначення понять.

Система насінництва та розсадництва - комплекс взаємопов'язаних організаційних, наукових і агротехнологічних заходів, спрямованих на забезпечення виробництва, реалізації та використання насіння і садивного матеріалу сортів рослин.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Система державного земельного кадастру – сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, технологічних, економічних та методичних заходів із створення і ведення державного земельного кадастру.

Держателем державного земельного кадастру є центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

Система державного земельного кадастру включає :

- законодавчо визначену діяльність у сфері державного земельного кадастру та його правове регулювання;
- державне управління у сфері державного земельного кадастру;
- здійснення земельно-кадастрових робіт, ведення державного земельного кадастру на загальдержавному, регіональному та місцевому рівнях;
- ведення єдиної автоматизованої системи державного земельного кадастру;
- державний контроль у сфері державного земельного кадастру;
- наукове, кадрове та фінансове забезпечення державного земельного кадастру.

Редакція проекту Закону України «Про державний земельний кадастр», запропонована Держземземагентством.

Система екологічних норм – сукупність взаємо узгоджених екологічних регламентів, правил і нормативів, які встановлюють вимоги до об'єктів екологічного нормування на підставі загальної мети.

Концепція системи стандартизації та нормування у сфері сталого землекористування. За ред. доктора с.-г. наук, професора С.А. Балюка. – Харків: КП № 13, 20004. - 26 с.

Сівозміна - чергування певного набору сільськогосподарських культур на тій самій земельній ділянці протягом декількох ротацій.

ДСТУ 4691:2006 Землеробство. Терміни та визначення понять.

Сільське господарство (сільськогосподарське виробництво) – вид господарської діяльності з виробництва продукції, яка пов'язана з біологічними процесами її вирощування, призначеної для споживання в сирому і переробленому вигляді та для використання на нехарчові цілі.

Закон України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років» від 18 січня 2001 року №2238-III, стаття 1.

Сільськогосподарський виробничий кооператив – це юридична особа, утворена шляхом об'єднання фізичних осіб, які є сільськогосподарськими товаровиробниками, для спільного виробництва продукції сільського, рибного і лісового господарства на засадах обов'язкової трудової участі у процесі виробництва.

Правові основи майнових і земельних відносин / За заг. ред. В.М. Єрмоленка. – К.: Магістр – XXI сторіччя, 2006. - 384 с.

Сільськогосподарський товаровиробник: 1) фізична або юридична особа незалежно від форми власності та господарювання, в якій валовий дохід, отриманий від операцій з реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, за наявності сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень тощо) та/або поголів'я сільськогосподарських тварин у власності, користуванні, в тому числі й на умовах оренди, за попередній звітний (податковий) рік перевищує 75 відсотків загальної суми валового доходу. Це обмеження не поширюється на осіб, які ведуть особисте селянське господарство.

Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 року №469/97-ВР, стаття 1.

2) фізична або юридична особа, яка займається виробництвом

сіськогосподарської продукції, переробкою власно виробленої сільськогосподарської продукції та її реалізацією.

Закон України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років» від 18 січня 2001 року №2238-III, стаття 1.

Сільськогосподарські кооперативи – добровільні об'єднання фізичних і юридичних осіб в іншу юридичну особу на засадах членства, об'єднання пайових внесків, участі у спільній сільськогосподарській виробничій діяльності та обслуговування членів кооперативу і лише за наявності статутів, які приведені у відповідність до Закону в Україні «Про сільськогосподарську кооперацію» та «Про споживчу кооперацію».

Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкцій з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№6-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем)» від 5 листопада 1998 року №377, Інструкція, розд. II.

Сільськогосподарські рослини - рослини, представлені сортами (гібридами), що використовуються для виробництва сільськогосподарської сировини і продуктів харчування.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Солонцюватість ґрунту – сукупність властивостей ґрунтів, яка обумовлена присутністю обмінного натрію та калію в ґрунтовому збиральному комплексі.

ДСТУ 3866-99 Ґрунти. Класифікація ґрунтів за ступенем вторинної солонцюватості.

Сортові якості насіння і садивного матеріалу - сукупність морфологічних ознак, за якими визначається належність рослини до відповідного сорту.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Сортовий контроль - комплекс заходів із визначення сортових якостей насіння, садивного матеріалу або маточних насаджень багаторічних рослин.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

Сортогрупа винограду - сорти винограду, які виникли внаслідок брунькових мутацій і відрізняються невеликою кількістю неосновних ознак (за забарвленням ягід, наявністю мускатного аромату тощо).

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Спеціальна ампелографія - розділ ампелографії, який вивчає окремі сорти та форми, їх ботанічний опис, агробіологічну та господарсько-технологічну характеристику і методи її визначення.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Спеціальні тематичні карти і атласи стану земель та їх використання складаються з метою відображення в них стану земель та їх використання, даних зонування і природно-сільськогосподарського районування, визначення заходів із землеустрою щодо організації раціонального використання та охорони земель.

Закон України «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року №858-IV, стаття 1.

Способи посадки багаторічних насаджень: *рядковий спосіб; безсистемна посадка, тобто дерева і ягідні куці розміщені без додержання певної відстані між рослинами, посадка в міжряддях (уцільнювана); окремо стоячі дерева і куці; змішана посадка, тобто як рядкова, так і безсистемна посадка.*

Основи статистики сільського господарства.

<http://ubooks.com.ua/books/000239/inx24.php>

Стале землекористування - форма та відповідні до неї методи використання земель, які забезпечують оптимальні параметри екологічних і соціально – економічних функцій території, виключення будь – яких деструктивних (деградаційних) змін на землях (ґрунтах).

Концепція системи стандартизації та нормування у сфері сталого землекористування. За ред. доктора с.-г. наук, професора С.А. Балюка. – Харків: КП № 13, 20004. - 26 с.

Стандартний сорт винограду - кращий районований у цій зоні сорт, який вводиться в усі види сортовипробування чи в досліди як еталон (для контролю).

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Стиглість насінини - закінчення формування і диференціації всіх тканин насінини винограду, призупинення в ньому фізіологічних процесів та стан спокою зародка. У більшості європейських сортів стиглі насінини винограду мають коричневе забарвлення, зустрічаються відхилення (у сорта Кабассія - рожеве, Бікан - смугасте та ін.).

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Стиглість ягід винограду - фізіологічний стан ягід винограду з певними параметрами якісних показників, які притаманні генетичній природі сорту в даних екологічних умовах.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Столові сорти винограду - сорти винограду, що вирощуються для споживання у свіжому вигляді.

Закон України «Про виноград та виноградне вино» від 16 червня року № 2662-IV, стаття 1.

Суб'єкти державного земельного кадастру- фізичні та юридичні особи, органи місцевого самоврядування та органи державної влади.

Редакція проекту Закону України «Про державний земельний кадастр», запропонована держземагенством.

Т

Таксон - сукупність об'єктів, пов'язаних певним ступенем спільності властивостей і ознак.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Таксономічна категорія винограду - узагальнене поняття, яке застосовують для визначення таксонів.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Територія: 1) частина земної поверхні у визначених межах (кордонах) з властивими їй географічними положенням, природними та створеними діяльністю людей умовами та ресурсами, а також з повітряним простором та розташованими під нею надрами.

Закон України «Про планування і забудову територій» від 20 квітня 2000 року №1699-III. Стаття 1.

2) сукупність земельних ділянок, які використовуються для розміщення об'єктів загального користування : парків, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, шляхів, площ, майданів, набережних, прибудинкових територій, пляжів, кладовищ, рекреаційних, оздоровчих, навчальних, спортивних, історико-культурних об'єктів, об'єктів промисловості, комунально-складських та інших об'єктів у межах населеного пункту.

Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 6 вересня 2005 року №2807-IV, стаття 1.

Технічні сорти винограду - сорти винограду, призначені для виробництва виноробної продукції.

Закон України «Про виноград та виноградне вино» від 16 червня року № 2662-IV, стаття 1.

Технологічна класифікація сортів винограду - групування сортів винограду за ознаками та властивостями з врахуванням різноманітності продукції, яку одержують.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Товариство з обмеженою відповідальністю : 1) товариство, що має статусний фонд, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами. Учасники товариства несуть відповідальність у межах їх вкладень.

Правові основи майнових і земельних відносин / За заг. ред. В.М. Єрмоленка. – К.: Магістр – XXI сторіччя, 2006. - 384 с.

2) товариство, учасники якого беруть участь у постійному капіталі (статусному фонді) постійними внесками і не несуть особистої відповідальності за зобов'язаннями товариства.

Економічна енциклопедія: У 3 т. Т.3 / Редкол.: ... Мочерний С.В. (відп.ред.) та ін. – К.: Вид. центр «Академія», 2002.- 952 с.

Товарні якості садивного матеріалу - сукупність біометричних показників садивного матеріалу, у тому числі санітарного стану, згідно з якими

ведеться сортування і визначення господарської придатності садивного матеріалу.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 2003 року, стаття 1.

У

Удобрювальний полив - зволоження ґрунту водою, яка містить у розчинному або завислому виді спеціально додані живильні речовини.

ДБН В.2.4-1-99 Меліоративні системи і споруди.

Угіддя – землі, систематично використовувані або придатні для використання з конкретною господарською або іншою метою, які розрізняються за природно-історичними ознаками (сільськогосподарські угіддя, рекреаційні, заповідні тощо).

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

Упорядкування території – детальна організація території, наприклад, обладнання території сівозмін, багаторічних насаджень тощо.

Екологія та охорона навколишнього середовища: Словник-довідник / Уклад.: Сохнич А.Я., Андрійшин М.В., Снітинський В.В., Солярчук Д.І., Горлачук В.В., В'юн В.Г.; За ред. д-ра екон. наук, проф. Сохнича А.Я. – Львів: НВФ «Українські технології», 2006.-252с.

Ф

Фертигація – внесення мінеральних добрив з поливною водою.

Сучасна концепція хімічної меліорації кислин і солонцевих ґрунтів. – Харків: ННЦ імені О.Н. Соколовського, 2008. – 100 с.

Фермерське господарство: 1) форма підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданими їм для ведення такого господарства.

Правові основи майнових і земельних відносин / За заг. ред. В.М. Єрмоленка. – К.: Магістр – XXI сторіччя, 2006. - 384 с.

2) землеробське підприємство, що функціонує переважно на орендованій землі. Відрізняється від селянських господарств, як правило, більш великими розмірами, високою товарністю і використанням найманої праці.

Основи економічної теорії / За науковою ред. проф. Федоренка В.Г. – К.: Алерта, 2005. -511 с.

Форма ягоди винограду - сійкіша ознака винограду, встановлювана в період досягання ягід і визначається співвідношенням довжини та ширини ягоди винограду, місцезнаходженням її розширеної частини, обрисами бокових сторін і пупка ягоди винограду та симетричністю цих обрисів. Форма ягоди буває зплющена, злегка зплющена, кругляста, злегка овальна, яйцевидна, яйцевидна з тупим кінчиком, зворотно яйцевидна, подовжена (циліндрична), подовжено-овальна, асиметрична тощо.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

X

Хімічна меліорація ґрунту – заходів, направлених на корінне покращення хімічних властивостей ґрунту з метою підвищення врожаю сільськогосподарських культур та його якості. Хімічна меліорація включає вапнування, гіпсування, кислування, місцевих кальцієвмісних речовин, озерного мулу, лесовидних порід, органічних матеріалів та інших.

Сучасна концепція хімічної меліорації кислин і солонцевих ґрунтів. – Харків: ННЦ імені О.Н. Соколовського, 2008. – 100 с.

Хімічні меліоранти – Речовини або суміші речовин природного або техногенного походження, які вносяться в ґрунти з метою їх хімічної меліорації (поліпшення властивостей ґрунту й підвищення врожайності сільськогосподарських культур). З цією метою можна використовувати гіпс, фосфогіпс, крейду, дефекат, вапняки, вапно, нітрат кальцію, хлорид кальцію, породи що містять більше 10 % сполук кальцію (леси, червоно – бурі глини та

ін.), кальцієво – залізовмісні шлами металургійних, сталепрокатних та інших підприємств тощо.

Сучасна концепція хімічної меліорації кислин і солонцевих ґрунтів. – Харків: ННЦ імені О.Н. Соколовського, 2008. – 100 с.

Ц

Цільове використання земельної ділянки – використання земельної ділянки у відповідності з цільовим призначенням, яке визначене проектом землеустрою згідно з чинним законодавством.

Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Словник термінів і визначень в сфері земельних відносин та земельного кадастру. – Київ: ПВКП «Укртипроект», 1998. – 16 с.

Я

Ягідники – земельні ділянки, зайняті культурними чагарниковими, напівчагарниковими і трав'янистими рослинами, які дають їстівні плоди.

Теоретичні основи державного земельного кадастру: Навчал. посібник. / М.Г. Ступень, Р.Й. Гулько, О.Я. Микула та ін.; За заг. М.Г. Ступеня. – 2-ге видання, стереотипне. – Львів: «Новий Світ-2000», 2006. – 336 с.

Ягода винограду - соковитий нерозкривний плід виноградної рослини, який являє собою видозмінений внаслідок запліднення (чи апоміксесу) гінецей однієї квітки та формується з двогніздової зав'язі маточки, яка утвореної двома зрощеними плодолистками.

ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.

Якість води – характеристика складу і властивостей води, яка визначає її придатність для конкретних цілей використання.

ДСТУ 3866-99 Ґрунти. Класифікація ґрунтів за ступенем вторинної солонцюватості.

Якість ґрунту – сукупність усіх наявних позитивних та негативних характеристик і властивостей, що визначають його родючість.

Міністерство охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України. Наказ «Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства» (Методика п.2) № 171, від 27.10.97, м. Київ.

Алфавітний показчик термінів

А

Аборигенний виноград.
Автоматизована система державного земельного кадастру.
Аграрні відносини.
Агроландшафт.
Агролісотехнічна меліорація земель.
Агротехнічна меліорація земель.
Агрохімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення.
Агрохімічне обстеження ґрунтів.
Агрохімічний паспорт земельної ділянки (поля).
Адміністративно – територіальна одиниця.
Аерація.
Ампелографія.
Ампелографічний опис сорту.
Ампелографічна картка.
Ампелографічна колекція.
Ампелометрія.
Ампелоценоз.
Антропогенне забруднення.
Антропогенний.
Антропогенне навантаження.
Антропогенний процес.
Антропогенні фактори.
Ареал.
Ареал ґрунтовий елементарний.
Ареал проблемний.
Аридні умови.

Б

Багаторічні насадження.
Багаторічні рослини.
База даних.
База даних (копіювання даних).
Базовий набір геоспросторових даних.
Базовий садивний матеріал багаторічних рослин.
Банк даних.
Банк даних генофонду винограду.
Банк даних генофонду винограду.
Бал оцінки земель.

Баланс земель.
 Безнасінний сорт винограду.
 Біологічне (біотичне) різноманіття.
 Біосферні заповідники.
 Бонітування ґрунтів.
 Бонітування ґрунтів при здійсненні землеустрою.
 Ботанічні сади.
 Буферна зона.

В

Вартість земельної ділянки.
 Вартість землі.
 Вбиральна здатність ґрунту.
 Ведення бази даних.
 Ведення державного земельного кадастру.
 Величина ягоди винограду.
 Вид винограду.
 Види документації із землеустрою.
 Види робі із землеустрою.
 Види меліорації земель.
 Види оцінки земель.
 Викид граничнодопустимий (ГДВ), викид гігієнічно допустимий.
 Викид економічно допустимий.
 Використання землі в Україні.
 Виноградники.
 Виноградарство.
 Вихідний садивний матеріал багаторічних рослин.
 Вихідні дані.
 Відкриті заболочені землі.
 Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом.
 Відновлення ґрунтів.
 Відновлення земель.
 Відновлення природних ресурсів.
 Води.
 Водний кадастр (державний).
 Водні ресурси.
 Водоохоронна зона.
 Вторинна солонцюватість ґрунтів.
 Втрати сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва.

Г

Геоінформаційна система (ГІС).

Геоінформаційне картографування.

Геоінформаційні ресурси.

Геоінформаційні системи.

Геопросторові дані.

Генерація насіння.

Гербіцид.

Гідротехнічна меліорація земель.

Гіпсування ґрунту.

Гірничопромисловий ландшафт.

Горизонт ґрунтів (генетичний).

Горизонт гумусовий.

Гранично допустима кількість (концентрація) (ГДК) хімічної речовини, яка забруднює ґрунт та ін. середовище.

Гранично допустима концентрація забруднюючих речовин.

Гранично допустиме навантаження на ландшафт.

Гранично допустимий викид (ГДВ).

Гранично допустимий скид (ГДС).

Графічні засоби.

Гроно винограду.

Гуманізація охорони оточуючого середовища.

Гумус.

Гумусовий стан ґрунту.

Гумусовий шар ґрунту.

Г

Ґрунт.

Ґрунтовий покрив.

Ґрунтове обстеження.

Ґрунтові води.

Ґрунтові, геоботанічні та інші обстеження земель при здійсненні землеустрою.

Ґрунтознавство.

Ґрунтоутворення.

Д

Дані державного земельного кадастру.

Деградація ґрунтів.

Деградація земель.

Деградовані землі.

Дегустаційне оцінювання сортів винограду.
Декоративні рослини.
Дендрологічні парки.
Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні.
Державний реєстр суб'єктів насінництва та розсадництва.
Державний резервний насінневий фонд.
Державна форма власності на землю.
Державне підприємство.
Державне регулювання у сфері оцінки земель.
Державний земельний кадастр.
Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
Державний кадастрово-геодезичний фонд України.
Джерело нормативної інформації.
Динаміка ландшафту.
Дика форма винограду.
Ділянка для ведення товарного сільськогосподарського виробництва.
Ділянковий (грунтовий) сортовий контроль.
Добриво.
Добриво як джерело забруднення.
Довкілля.
Дуже пізній сорт винограду.
Дуже ранній сорт винограду.

Е

Екологізація.
Екологізація агропромислового комплексу.
Екологізація виробництва.
Екологізація людей і відтворення мотивів екологізації.
Екологічна безпека.
Екологічна вимога до використання земельної ділянки.
Екологічна катастрофа.
Екологічна криза.
Екологічна мережа.

Є

Ємкість ландшафту.
Ємкість угіддя.

З

Забарвлення ягід винограду.
Забруднення ґрунту.

Загальна ампелографія.
Засолення ґрунту.
Земельна ділянка.
Земельний фонд.
Земельні відносини.
Земельні ділянки.
Земельні ділянки для городництва.
Земельні ділянки для садівництва.
Земельні ділянки особистих селянських господарств.
Земельні ділянки сільськогосподарських підприємств.
Земельні правовідносини.
Земельні ресурси.
Земельно-інформаційна система (ЗІС).
Земельно-кадастрова документація.
Земельно-кадастрові роботи.
Земельнооціночне районування території.
Землевласник.
Землеволодіння.
Землевпорядне виробництво.
Землевпорядне обслуговування.
Землевпорядний консалтинг.
Землевпорядний проект (проект землеустрою).
Землекористування.
Землекористувач.
Землеробство.
Землеустрій.
Землі водного фонду.
Землі загального користування садівницького товариства.
Землі іншого природоохоронного призначення.
Землі сільськогосподарського призначення.
Землі фермерського господарства.
Зона виноградарства.
Зрошувальна норма.
Зрошувальна система.
Зрошення (іригація).
Зрошення земель.
Зрошувальне землеробство (поливне землеробство).
Зрошувана сівозміна.
(Зрошувана) овочева сівозміна.
(Зрошувана) баштанна сівозміна.

I

Інвентаризація земель.

Інвентаризація земель при здійсненні землеустрою.

К

Кадастр.

Кадастр природних ресурсів.

Кадастрова облікова одиниця.

Кадастрова площа земель.

Кадастрова ціна.

Кадастрове зонування.

Кадастровий землеустрій.

Каталог сортів винограду.

Категорія насіння і садивного матеріалу.

Категорії насіння і садивного матеріалу.

Категорія земель.

Категорія якості земельної ділянки.

Класифікація багаторічних насаджень.

Класифікація ґрунтів.

Класифікація сортів винограду.

Кондиційне насіння.

Колективне сільськогосподарське підприємство.

Краплинне зрошення.

Л

Лабораторний сортовий контроль.

Ліміту вальний чинник.

Лікарські рослини.

Локальне зрошення.

М

Масова селекція винограду.

Меліорація.

Меліоровані землі.

Мета землеустрою.

Мета управління земельними ресурсами.

Н

Надранній сорт винограду.

Насіння.

Насінництво.

Насінневий контроль.

Насінневі схеми Організації економічного співробітництва та розвитку.

Національна інфраструктура геопросторових даних.

Некондиційне насіння.

Нормативні строки продуктивного (плодоносного) використання багаторічних насаджень.

О

Об'єкт землепорядного проектування.

Об'єкти державного земельного кадастру.

Оновлення насіння і садивного матеріалу.

Органи з оцінки відповідності у сфері насінництва та розсадництва.

Організація землеволодіння і землекористування.

Організація території.

Охорона ґрунтів.

Охорона ґрунту.

Охорона водних ресурсів.

Особисте селянське господарство.

Особисті підсобні господарства.

Оцінка якості земельної ділянки.

П

Пагін винограду.

Пакування.

Первинні ланки насінництва.

Первинні ланки розсадництва.

Первинна деградація.

Перелік сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку.

Підприємництво.

Підсобне господарство.

Пізній сорт винограду.

План земельної ділянки.

Плодорозсадники.

Порівняльна ампелографія.

Право власності на земельну ділянку.
Природне сільськогосподарське районування земель.
Потенційна продуктивність ґрунту.
Полив.
Поливна ділянка.
Посівні якості насіння.
Польове оцінювання.
Продуктивність ґрунту.

Р

Районовані сорти винограду.
Ранній сорт винограду.
Ранньо - середній сорт винограду.
Режим зрошення.
Реалізація насіння або садивного матеріалу.
Ринковий механізм.
Ринок.
Родючість ґрунту.
Розсадництво.
Розсадники добору.
Розсадники розмноження.

С

Сади.
Садивний матеріал.
Сахаристість ягід винограду.
Селянське господарство.
Селянські (фермерські) господарства.
Середній сорт винограду.
Середньо-пізній сорт винограду.
Середній діаметр ягоди винограду.
Сертифікація насіння і садивного матеріалу.
Сертифікат на насіння.
Сертифікат на садивний матеріал.
Сертифікований садивний матеріал багаторічних рослин.
Сертифіковане насіння.
Сертифікат на насіння Організації економічного співробітництва та розвитку.
Сертифікат на насіння Міжнародної асоціації з контролю за якістю насіння.
Сила росту пагонів винограду.

Система землеробства.
Система насінництва та розсадництва.
Система державного земельного кадастру.
Система екологічних норм.
Сівозміна.
Сільське господарство (сільськогосподарське виробництво).
Сільськогосподарський виробничий кооператив.
Сільськогосподарський товаровиробник.
Сільськогосподарські кооперативи.
Сільськогосподарські рослини.
Солонцюватість ґрунту.
Сортові якості насіння і садивного матеріалу.
Сортовий контроль.
Сортогрупа винограду.
Спеціальна ампелографія.
Спеціальні тематичні карти і атласи стану земель та їх використання.
Способи посадки багаторічних насаджень.
Стале землекористування.
Стандартний сорт винограду.
Стиглість насінини.
Стиглість ягід винограду.
Столові сорти винограду.
Суб'єкти державного земельного кадастру.

Т

Таксон.
Таксономічна категорія винограду.
Територія.
Технічні сорти винограду.
Технологічна класифікація сортів винограду.
Товариство з обмеженою відповідальністю.
Товарні якості садивного матеріалу.

У

Удобрювальний полив.
Угіддя.
Упорядкування території.

Ф

Фертигація.

Фермерське господарства.

Форма ягоди винограду.

Х

Хімічні меліоранти.

Ц

Цільове використання земельної ділянки.

Я

Ягідники.

Ягода винограду.

Ягода винограду.

Якість води.

Якість ґрунту.

Науково- методичне видання

Словник – довідник з плодоовочівництва. Науково - методичне видання.
Херсон, Вид-во ДВНЗ «ХДАУ», 2019. – 100 с.

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»:

О.В. Морозов, доктор с.-г. наук, професор;
О.В. Аверчев, доктор с.-г. наук, професор;
В.В. Морозов, кандидат с.-г. наук, професор;
А.Н. Керімов, кандидат с.-г. наук, доцент.

Інститут зрошуваного землеробства НААН:

Р.А. Вожегова, доктор с.-г. наук, професор, член-кореспондент НААН;
С.В. Коковіхін, доктор екон. наук, професор;
Л.М. Грановська, доктор екон. наук, професор;
М.П. Малярчук, доктор с.-г. наук, ст. науковий співробітник;
П.В. Писаренко, доктор с.-г. наук, ст. науковий співробітник;
І.О. Біднина, кандидат с.-г. наук, ст. науковий співробітник.
В.В. Козирєв, кандидат с.-г. наук;
А.В. Томніцький, кандидат с.-г. наук.

Технічний редактор – Грічішкіна Т.А.

Підписано до друку 28.02. 2019 р.
Формат 60 x 84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 14,5. Наклад 300 примірників.
Видання та виготовлення ДВНЗ «ХДАУ».
73006, м. Херсон, віл. Стрітенська, 23.

